

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105004/I/2022/36109009462832900

OZBROJENÝ KONFLIKT V JEMENE A MEDZINÁRODNÉ
PRÁVO

Diplomová práca

2022

Viktória Valachová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**OZBROJENÝ KONFLIKT V JEMENE A MEDZINÁRODNÉ
PRÁVO**

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia
Študijný odbor: Ekológia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného práva
Vedúci záverečnej práce: JUDr. Klaudia Hraníková Pytel'ová, PhD.

Čestné vyhlásenie

**Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala
samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru**

Dátum:

.....

Viktória Valachová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela úprimne pod'akovať JUDr. Klaudii Hraníkovej Pytel'ovej PhD., vedúcej mojej záverečnej práce, za jej trpezlivosť a za všetky užitočné rady počas písania záverečnej práce.

ABSTRAKT

VALACHOVÁ, Viktória: *Ozbrojený konflikt v Jemene a medzinárodné právo*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodného práva. – Vedúci záverečnej práce: JUDr. Klaudia Hraníková Pytel'ová, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2022, 76 s.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať problematiku možného porušovania medzinárodného humanitárneho práva v ozbrojenom konflikte v Jemene. Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola obsahuje historický rámec udalostí, ktoré predchádzali vyvrcholeniu ozbrojeného konfliktu. Zaoberá sa aj klasifikáciou kľúčových aktérov ozbrojeného konfliktu a ich právneho základu na zahájenie útoku. V neposlednom rade definuje právny rámec, do ktorého konflikt spadá. Druhá kapitola obsahuje ciele práce, spolu s metódami skúmania. Záverečná časť analyzuje platné normy upravujúce ľudské práva a medzinárodné humanitárne právo vo vzťahu k jeho porušovaniu. Výsledkom skúmanej problematiky je analýza doposiaľ zistených porušení medzinárodného humanitárneho práva.

Kľúčové slová: medzinárodné humanitárne právo, ozbrojený konflikt, Jemen, povstalecká skupina

ABSTRACT

VALACHOVÁ, Viktória: *Armed Conflict in Yemen and International Law*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Law. – Thesis supervisor: JUDr. Klaudia Hraníková Pytel'ová, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2022, 76 p.

The aim of the thesis is to analyse the issue of possible violations of international humanitarian law in the armed conflict in Yemen. The thesis is divided into three chapters. The first chapter contains a historical framework of the events that preceded the culmination of the armed conflict. It also deals with the classification of key actors in armed conflict and their legal basis for launching an attack. Finally, it analyses the nature of the conflict from the perspective of international law. The second chapter contains the aim of the thesis, along with research methods. The final chapter analyses the applicable standards governing human rights and international humanitarian law in relation to its violation. The result of the researched issue is an analysis of violations of international humanitarian law identified so far.

Keywords: international humanitarian law, armed conflict, Yemen, insurgent group

OBSAH

Úvod	10
1 Súčasný stav doma a v zahraničí.....	13
1.1 Historický vývoj v krajine.....	13
1.1.1 Sektárske, kmeňové rozdiely a konflikty na základe identity ako determinanty eskalovania občianskej vojny	13
1.1.2 Politické konflikty ako determinanty eskalovania občianskej vojny	15
1.2 Arabská jar a jej vplyv na vyvíjajúcu sa situáciu.....	16
1.3 Vrchol konfliktu	17
1.4 Povaha konfliktu	20
1. 4. 1 Klasifikácia konfliktu z pohľadu medzinárodného práva	20
1.4.2 Klasifikácia konfliktu z pohľadu zástupnej vojny a náboženského konfliktu.....	25
1.5 Hlavní aktéri vojny.....	29
1.5.1 Povstalecké hnutie Húsíovia.....	29
1.5.2 Vláda prezidenta Hádiho	32
1.5.3 Saudská Arábia	32
1.5.4 Irán.....	34
1.5.5 Postoje ostatných štátov	36
1.6 Úloha Organizácie Spojených národov a pokusy o mierové riešenie konfliktu	38
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	41
3 Výsledky práce a diskusia	43
3.1 Následky konfliktu súvisiace s porušením medzinárodného humanitárneho práva ..	43
3. 1. 1 Medzinárodnoprávny rámec dodržiavania zásad proporcionality, preventívneho opatrenia, rozlišovania a ochrany lekárskeho personálu.....	44
3.1.1.1 Útoky na civilné obyvateľstvo, lekárske jednotky a civilné objekty v Jemene	45
3.1.2 Medzinárodnoprávny rámec ochrany civilistov v oblasti ľudských práv	50
3.1.2.1 Útoky na civilistov v oblasti ľudských práv v Jemene	51
3.1.3 Medzinárodnoprávny rámec distribúcie humanitárnej pomoci	55
3.1.3.1 Humanitárna blokáda a bránenie dodávok humanitárnej pomoci v Jemene	56
3.2 Zhrnutie	59
Záver	65

Zoznam použitej literatúry	67
---	-----------

Zoznam použitých skratiek

BR OSN	Bezpečnostná Rada Organizácie Spojených národov
GCC	Rada pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive
JIAT	Spoločný tím pre hodnotenie incidentov
OSN	Organizácia Spojených národov
USA	Spojené štáty americké

Úvod

Jemen je už vyše desať rokov zmietaný ozbrojenými konfliktmi, ktorých stranami sú viaceré militantné skupiny a cudzie štáty. Tieto konflikty spoločne narušili centrálnu správu a rozdrobili národ do rôznych miestnych centier moci. Jemenský konflikt oslabil infraštruktúru a medzinárodné embargo zablokovalo takmer všetky pokusy o humanitárnu pomoc.

Vzhľadom na humanitárnu situáciu a neschopnosť plniť povinnosti štátu voči svojim občanom, Jemen je často označovaný za štát, ktorý zlyhal. Vďaka neskorej reakcii a nedostatočnej pozornosti zo strany medzinárodného spoločenstva a ešte menšiemu pokroku smerom k mierovému riešeniu v krajine, postupom času konflikt získal aj názov „*zabudnutá vojna*“, ktorá v krajine zúri už od roku 2015. Z vnútorného nepokoja postupne eskaloval internacionalizovaný ozbrojený konflikt, ktorého výsledkom je najväčšia humanitárna kríza na svete. V prípade zlyhania štátu, existujú určité obavy z hľadiska rizika posilnenia postavenia nadnárodných teroristických skupín so sídlom v Jemene a destabilizácie medzinárodných námorných ciest v jeho blízkosti. Občianska vojna zhoršila už existujúce zlé podmienky na život v najchudobnejšej arabskej krajine. Tento problém je obzvlášť akútny, z dôvodu nedostatku účinnej kontroly vlády nad veľkými územiami krajiny.

Najdôležitejším predpokladom na správne pochopenie skúmanej problematiky je vysvetlenie a analýza historických kontextov a udalostí, ktoré postupom času eskalovali do ozbrojeného konfliktu. Kmeňová a sektárska úloha v štáte hrala v Jemene veľmi dôležitú úlohu. Práca poskytuje historický rámec, ktorý ponúka náhľad do formovania jednotného jemenského štátu a s ním prichádzajúce problémy spoločnosti. Tento náhľad nám zároveň poskytuje zreteľný pohľad na sprievodné determinanty eskalovania konfliktu.

Hlavným cieľom našej záverečnej práce a zároveň najkomplexnejšou problematikou je porušovanie medzinárodného humanitárneho práva v Jemene od momentu eskalovania konfliktu a zapojenia sa externých aktérov. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné konflikt analyzovať v záujme jeho následnej klasifikácie z pohľadu medzinárodného práva, čo nám poskytne jasný obraz o aplikovateľnosti jednotlivých právnych rámcov. Aj keď stále existuje nespočetne veľa otázok týkajúcich sa konkrétneho zapojenia rôznych cudzích štátov do konfliktu v Jemene, je zrejmé, že v Jemene v súčasnosti prebieha niekoľko ozbrojených konfliktov na rôznych úrovniach. V našom prípade, z hľadiska naplnenia cieľa záverečnej

práce, budeme venovať pozornosť ozbrojenému konfliktu medzi povstaleckou skupinou a legitímnou vládou Jemenu. Vzhľadom na to, že aj v tomto prípade existuje mnoho zahraničných aktérov, ktorí zohrávajú určitú úlohu, je potrebné rozlíšiť a stanoviť stupeň ich zapojenia. V tomto kontexte práca ponúka prehľad o všetkých aktéroch konfliktu a ich právneho postavenia. Hlavný konflikt je medzi povstaleckou skupinou známou ako Húsíovia, ktorá je s najväčšou pravdepodobnosťou podporovaná Iránskou islamskou republikou a medzinárodne uznávanou vládou, ktorá má podporu koalície, vedenou Saudskou Arábiou. Intervencia Saudskej Arábie vyvolala kritické otázky vo vzťahu k medzinárodnému právu, vzhľadom na nejasnú domácu legitimitu regionálnych aktérov. Na základe predom určenej hypotézy, ktorú následne aj overíme, táto práca predpokladá, že súhlas legitímnej vlády so zásahom do konfliktu sa dá pokladať za primárny predpoklad zákonnosti zásahu. Treba však poznamenať, že takáto intervencia je ale zákonná, iba v prípade, že jej skutky, spĺňajú atribúty predpokladané medzinárodným humanitárnym právom.

Skúmaním problematiky porušovania medzinárodného humanitárneho práva v konflikte v Jemene by sme chceli poukázať a vyzdvihnúť aktuálnosť problematiky ozbrojeného konfliktu z pohľadu medzinárodného práva a jeho vplyvu na civilné obyvateľstvo. Z hľadiska geografickej vzdialenosti Jemenu je táto téma v našej spoločnosti takmer zabudnutá. Naliehavosť otvorenia tejto absentujúcej problematiky vyplýva aj z faktu, že vďaka nedostatočnej pozornosti bolo možné, aby konflikt prerástol až do stavu v akom ho poznáme dnes. Aj napriek tomu, že hlavnou funkciou medzinárodného humanitárneho práva je ochrana civilného obyvateľstva, v súčasnom konflikte v Jemene, neexistuje žiadna právna záruka ochrany, ani vyodenia zodpovednosti páchatel'ov. Táto problematika je obzvlášť dôležitá z hľadiska rastúcej tendencie ozbrojených konfliktov s nemedzinárodným charakterom, nielen v Jemene ale v celom svete.

V prvej kapitole našej záverečnej práce sú uvedené všetky historické kontexty, ktoré sú dôležitým faktorom na pochopenie súčasnej situácie. Ďalej je v nej obsiahnutá aj podrobná klasifikácia konfliktu z pohľadu medzinárodného práva a iných teoretických rámcov, ktoré sa v súvislosti s konfliktom zvyknú interpretovať. V neposlednom rade obsahuje prvá kapitola prehľad o aktéroch konfliktu a stručný prehľad o mierových pokusoch.

Druhá kapitola obsahuje všetky stanovené ciele práce, metodiku záverečnej práce a metódy, ktoré boli použité na skúmanie danej problematiky. V druhej kapitole pojednávame aj o skutočnostiach, ktoré nás pri zhromažďovaní údajov potrebných na dokončenie práce limitovali.

Záverečná kapitola analyzuje konkrétne činy, ktoré boli z hľadiska medzinárodného humanitárneho práva považované za neadekvátne. Tretia kapitola sa ďalej venuje porušeniam, ktoré boli frekventované a porušovali zásadné normy medzinárodného humanitárneho práva.

1 Súčasný stav doma a v zahraničí

1.1 Historický vývoj v krajine

Jemenská republika, respektíve severný Jemen vznikol v roku 1962 po zaniknutí Jemenského štátu Zaydi, tiež známeho ako „Zaydi Imamate“¹. Južný Jemen, neskôr známi ako Jemenská ľudovodemokratická republika, vznikol v roku 1967, po odchode britského koloniálneho impéria.² Následkom meniacich sa medzinárodných vzťahov, vzhľadom na koniec studenej vojny, hospodársku krízu a všeobecnú mienku, ktorá považovala tieto dva samostatné štáty za slabé, v máji 1990 vznikla Jemenská republika spojením severného a južného Jemenu. Z administratívneho hľadiska je zjednotený Jemen rozdelený na 22 provincií, v rámci ktorých existujú nielen demografické ale aj ekonomické rozdiely, ktoré sú podporované trendom rýchleho populačného rastu. Keďže dominujúce náboženstvo Jemenu, islam, nie je v princípe jednotné a jeho predstavitelia sa ďalej členia do podskupín siekt, ani v tomto smere sa nedá hovoriť o jednote. Za hlavné vetvy tohto náboženstva sa považujú sunnitská a šiítská vetva. Z geografického hľadiska je pomer týchto dvoch vetiev vyrovnaný, so sunnitským zastúpením na juhu a lokálnym šiítskym zastúpením na severe krajiny.³

1.1.1 Sektárske, kmeňové rozdiely a konflikty na základe identity ako determinanty eskalovania občianskej vojny

Pretože primárnou jednotkou sociálnej štruktúry v Jemene a všeobecnejšie aj krajín Arabského polostrova je kmeň, skúmanie jemensej politiky často dosahuje predpoklad, že existencia kmeňov hrá negatívnu úlohu v politickom živote, a tým zhoršuje už existujúce problémy. Je preto potrebné načrtnúť vzťah medzi štátom a kmeňom a zistiť prípadné obmedzenia, ktoré kmeňová štruktúra kladie na politickú situáciu v krajine, respektíve rozdiely medzi severným a južným Jemenom v tomto kontexte. Keďže sa obidve krajiny

¹ Pojem „zaydi“ vyznačuje malú vetvu šiítskeho islamu a komunita sa takmer celá nachádza v Jemene. „Imamate“ je náboženský princíp, ktorý riadi túto vetvu, podľa ktorého je legitimita vládca zaručená prostredníctvom privilégii založených na „posvätej línii“ proroka Mohameda. Spoločne tieto pojmy označujú režim, ktorý je charakteristický sociálnou hierarchiou a geografickým rozdelením podľa sektárskych línií. Rôzni imánovia ovládali oblasti severného Jemenu od konca 9. storočia až do roku 1962. Počas tohto obdobia presadzovali svoju vládu prostredníctvom inštitucionálnej štátnej štruktúry, v ktorej zastávali okrem iného aj duchovnú autoritu. In. SANNA CENTER FOR STRATEGIC STUDIES.: *Analysis - The Houthi Movement from a Local Perspective: A Resurgence of Political Zaidism*. 2020

² JUNEAU, T.: *Yemen and the Arab Spring: Elite Struggles, State Collapse and Regional Security*. 2016. s.409

³ TOMEČKOVÁ, L.: *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. 2015. s.6

v rámci histórie uberali iným smerom, aj úloha kmeňov v jednotlivých krajinách je odlišná.⁴ Tribalizmus, ako tradičný kultúrny rys spoločnosti v Jemene, hrá veľmi významnú úlohu. Keďže vodcovia kmeňov sú volení výlučne iba v rámci svojho kmeňa, predstavujú špecifickú autonómnu jednotku nezávislú od centrálnej vlády.⁵

V severnom Jemene bola úloha kmeňov veľmi dôležitá. Hoci kmene slúžili na politické ciele, existovali hmatateľné hranice, ktoré oddeľovali inštitúciu štátu od kmeňového spoločenstva. V roku 1962 vojenský prevrat pomohol vzniku Jemenskej arabskej republiky. Hlavným výsledkom bolo, že predchádzajúce oddelenie štátu od kmeňovej inštitúcie už neexistovalo. V skutočnosti sa štát stal prakticky stelesnením kmeňov, ktoré si počas vojny nazbierali veľa finančných a vojenských prostriedkov a na konci vojny sa ukázali ako nezávislá sociálna sila. Vplyvné kmene odolávali akýmkoľvek pokusom o vytvorenie silného štátu tým že, uľahčovali vonkajšie zasahovanie do jemenských politických záležitostí.⁶

Na druhú stranu, južný Jemen bol od roku 1839 kolonizovaný Veľkou Britániou. Úloha kmeňov mala v spoločnosti a v politickom systéme úplne iný význam ako v severnej časti Jemenu. Prítomnosť Britov v regióne nielenže znamenala formálne oddelenie juhu od severu, ale aj rozdelenie samotného juhu na dva celky, prístavné mesto Aden a vnútrozemie. Aden, vďaka svojej strategickej polohe pre britské záujmy pritiahol pozornosť a úsilie o modernizáciu mesta. Vnútrozemie bolo do značnej miery ignorované a jeho vnútorné záležitosti sa ponechali na miestnych vládcoch. Následkom bolo, že v Adene kmeňová úloha prakticky neexistovala, zatiaľ čo vo vnútrozemí bola sociálna štruktúra založená práve na kmeňovej jednotke. Avšak tieto kmene nemali taký politický vplyv ako na severe. Po vyhlásení nezávislosti a vzniku Jemenskej ľudovodemokratickej republiky, jedinej krajine s komunistickým režimom v celom arabskom svete, prijal južný Jemen skôr marxistickú ideológiu a tribalizmus bol prísne zakázaný.⁷

Je teda zrejmé, že už v minulosti bol Jemen poznačený rozdelením na dva hlavné politické subjekty, a teda na juh a sever. Tieto dve krajiny boli oddelenými štátmi s odlišnou politickou históriou a boli produktom dvoch odlišných politických formácií. Južný štát bol produktom Britského impéria, zatiaľ čo severný štát bol dedičstvom šítskeho imáma

⁴ MANEA, E.: *Yemen, the tribe and the state*. 1996. s. 1

⁵ TOMEČKOVÁ, L.: *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. 2015. s.6

⁶ MANEA, E.: *Yemen, the tribe and the state*. 1996. s.3

⁷ MANEA, E.: *Yemen, the tribe and the state*. 1996. s. 4

Zaydího.⁸ Jemen teda nikdy nemal skutočnú národnú jednotu, čo ovplyvnilo aj nasledujúce efektívne riadenie štátu alebo ekonomiky.

1.1.2 Politické konflikty ako determinanty eskalovania občianskej vojny

Aj napriek tomu že, oba predtým nezávislé štáty trpeli nedostatkom silnej centrálnej authority, čo sa odzrkadlilo aj na novovzniknutom štáte, jednalo sa o integráciu dvoch odlišných systémov, čo spôsobilo ďalšie nepokoje. Dlhé obdobie nestability, politickej a ekonomickej diskriminácie a rozdielov medzi severným a južným obyvateľstvom eskalovalo do občianskej vojny iba 4 roky po zjednotení krajín.⁹ Prvá občianska vojna v Jemene vznikla v roku 1994 po voľbách, ktorých výsledkom bol viditeľný rozdiel v ideológii občanov južného a severného Jemenu. Zatiaľ čo občania južného Jemenu prevažne hlasovali za Jemenskú sociálnu stranu, občania severného Jemenu hlasovali prevažne za islamskú stranu Islah a Generálny ľudový kongres, stranu prezidenta Aliho Abdullaha Saleha, ktorý sa po zjednotení stal lídrom Jemenskej republiky. Od tohto momentu bolo jasné, že aj keď sa krajiny oficiálne spojili v jednu, z ideologického hľadiska medzi sebou videli neprekonateľné rozdiely.¹⁰ Sociálna nerovnosť a nestabilita v štáte neboli vyriešené a keďže občianska vojna bola len potlačená, napätie pomedzi obyvateľstvom sa výrazne stupňovalo.¹¹ Vláda zjednoteného Jemenu teda už od začiatku trpela neustálou opozíciou od viacerých rozličných skupín obyvateľstva. Proti zjednoteniu sa stavali hlavne obyvatelia bývalého južného Jemenu. Hlavným zdrojom nespokojnosti bol fakt, že obyvateľstvo južného Jemenu, kde sa nachádzalo pomerne väčšie množstvo ropných zdrojov, prístavy, strediská rybolovu či orná pôda, pocíťovali nerovnomerné rozdelenie ziskov, z ktorých najviac ťažili severné kmene napojené na centrálnu vládu.¹²

⁸ BLUMBERG, F.: *Policy Report – October 2019: The Yemen War: Actors, Interests, and the Prospects of Negotiations*. 2019. s. 12

⁹ EGEL, D. et al.: *Building an Enduring Peace in Yemen: Lessons from Five Years of RAND Research*. 2021. s. 6

¹⁰ JUNEAU, T.: *Yemen and the Arab Spring: Elite Struggles, State Collapse and Regional Security*. 2016. s. 409

¹¹ EGEL, D. et al.: *Building an Enduring Peace in Yemen: Lessons from Five Years of RAND Research*. 2021. s. 32

¹² TOMEČKOVÁ, L.: *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. 2015. s. 8

1.2 Arabská jar a jej vplyv na vyvíjajúcu sa situáciu

Aj napriek tomu, že skúmaný konflikt eskaloval až v roku 2014, jeho začiatky sú zakorenené už v období príchodu Arabskej jari.¹³ Na začiatku roka 2011 začali masové protesty v najväčších mestách Jemenu, kde tak, ako aj v ostatných krajinách Blízkeho východu začali protestanti žiadať o svoje práva, slobodu a rôzne ekonomické, politické či sociálne reformy. Základné dôvody tejto masovej demonštrácie v Jemene zahŕňali slabú centrálnu vládu, zvyšujúcu sa korupciu, nízku kvalitu životných podmienok, vysokú nezamestnanosť a frustráciu z politickej dominancie severnej časti.¹⁴ Samozrejme tieto faktory dominovali oveľa skôr ako nepokoje eskalovali a podľa Svetovej banky bol Jemen hodnotený ako jeden z najskorumpovanejších štátov vo svete dlho pred tým, ako sa v roku 2011 začala kríza a občianska vojna.¹⁵ Ešte predtým ako sa vlna arabských protestov dostala do Jemenu na začiatku roka 2011, krajina čelila viacerým, navzájom sa posilňujúcim tlakom. Na ekonomickej a sociálnej úrovni to boli napríklad znižujúce sa zásoby vody, demografický výbuch, slabá infraštruktúra, masívna korupcia, vysoká negramotnosť a vyčerpanie už obmedzených zásob ropy, ktoré do roku 2010 poskytovali až tri štvrtiny vládnych príjmov.¹⁶

Postupne ako moc politickej strany prezidenta Saleha rástla, pribúdali nové politické reformy a s nimi spojená ekonomická nespokojnosť, ktorých dôsledkom bolo povstanie pod vedením Bakr al-Din al-Houthi. Krajina teda nielenže musela čeliť početným problémom, ale od roku 2004 sa začala aj formácia ozbrojenej skupiny, zohrávajúcej dôležitú úlohu v prebiehajúcej občianskej vojne, ktorú dnes poznáme pod menom Húsióvia.¹⁷

Ozbrojená skupina sa behom Arabskej jari rýchlo spojila s demonštrantmi proti Salehovi a vyzvali ho, aby odstúpil. Režim vtedajšieho prezidenta Saleha reagoval na protesty rovnakým spôsobom ako zvyšok arabského sveta, teda potlačením povstania silovými prostriedkami. Protesty postupom času prerástli až do štádia občianskej vojny s cieľom vyzvať vtedajšieho prezidenta Saleha aby odstúpil s funkcie po viac ako 30 rokoch

¹³ Pojem Arabská jar označuje vlnu prodemokratických protestov a povstaní, ktoré sa uskutočňovali v štátoch Blízkeho východu a Afriky začiatok roku 2010 a pokračovali až do roku 2011. Protesty vyjadrovali nesúhlas občanov s autoritárskym režimom, nezamestnanosťou, chudobou a korupciou. In. BRITANNICA ENCYCLOPAEDIA.: *Yemen Uprising of 2011-12*.

¹⁴ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 126

¹⁵ CORDESMAN, A.H.: *The War in Yemen: Hard Choices in a Hard War*. 2017

¹⁶ JUNEAU, T.: *Yemen and the Arab Spring: Elite Struggles, State Collapse and Regional Security*. 2016. s. 410

¹⁷ JUNEAU, T.: *Yemen and the Arab Spring: Elite Struggles, State Collapse and Regional Security*. 2016. s. 413

vlády. Prezident Saleh musel pristúpiť k viacerým politickým ústupkom až napokon prisľúbil svoju rezignáciu. Rozhodujúcim momentom, bolo keď generál ozbrojených síl vyhlásil podporu k demonštrantom a rezignoval po tom, ako Salehovi podporovatelia podpálili dav demonštrantov.¹⁸ Podľa dohody so štátmi Rady pre spoluprácu arabských štátov Perzského zálivu (ďalej už len „GCC“) mal Saleh preniesť svoju moc na svojho vtedajšieho zástupcu, Abdrabbo Mansoura Hádiho, výmenou za imunitu pre seba a svoju rodinu pred trestným stíhaním. Dohoda mu tiež umožňovala aby zostal aj naďalej hlavou svojej politickej strany.¹⁹ O niekoľko mesiacov neskôr, vo februári 2012, referendum vymenovalo Salehovho dlhoročného viceprezidenta, Hádiho, ako dočasného prezidenta Jemenu, kým sa neskončí 2 ročné prechodné obdobie. Na rozdiel od iných krajín, ktoré zažili protesty Arabskej jari, kde prezidenti odišli do exilu alebo do väzenia, Saleh jednoducho odišiel domov a takmer okamžite ako prezidentský post prebral jeho nástupca Hádí, začal pracovať na jeho zosadení.²⁰ V záujme regionálnej stability bola politika ústupkov, hlavne vo vzťahu k povstaleckej skupine Húsíov, pre nového prezidenta Hádiho nevyhnutná.²¹ Aj napriek tomu, že Jemen začal svoj demokratický proces, prechodná vláda na čele s prezidentom Hádím urobila málo pre riešenie ekonomických podmienok, ktoré inšpirovali celoštátne protesty. Sťažnosti južných Jemenčanov, ktorí boli údajne dlhodobo diskriminovaní a marginalizovaní zostávali tiež nevyriešené. Podľa výskumnej organizácie RAND, k tomuto neúspechu nedošlo preto, že by nebolo možné identifikovať jednotlivé problémy, ale skôr preto, že medzi stranami neexistovala dostatočná politická vôľa na podnietenie reformy.²²

1.3 Vrchol konfliktu

Konflikt nadobudol svoj vrchol v roku 2014, keď povstalecká skupina Húsíov obsadila hlavné mesto Saná z dôvodu nesúhlasu s novým prezidentom a presvedčením, že práve oni sú objektom neustálej diskriminácie zo strany vlády. Skupina si rýchlo upevnila kontrolu nad mestom, čo okrem iného vyvolalo rezignáciu jemenského premiéra Mohammeda Salema Basindwu.²³ Po obsadení prezidentského paláca v januári 2015 bol

¹⁸ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 126

¹⁹ ARRAF, s.: *The War Report 2017: The armed conflict in Yemen: A complicated mosaic*. 2017. s. 2

²⁰ JOHNSEN, G.D.: *Seven Yemens: How Yemen Fractured and Collapsed, and What Comes Next*. 2021.

²¹ TOMEČKOVÁ, L.: *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. 2015. s. 10

²² EGEL, D. et al.: *Building an Enduring Peace in Yemen: Lessons from Five Years of RAND Research*. 2021. s. 5

²³ JOHNSEN, G.D.: *Seven Yemens: How Yemen Fractured and Collapsed, and What Comes Next*. 2021

prezident Hádí nútený podpísať mierovú dohodu, odstúpiť z prezidentského postu a následne utiecť do jemenského mesta Aden, kde opätovne potvrdil svoju pozíciu prezidenta. Neskôr utiekol do Saudskej Arábie, kde vyzval štáty GCC a Bezpečnostnú radu Organizácie Spojených národov (ďalej už len „BR OSN“) aby zasiahli a pomohli obnoviť jeho legitímnosť.²⁴ Prezident Hádí sa po šiestych mesiacoch vrátil z exilu a zriadil v meste Aden dočasné hlavné mesto. Parlament bol ale už v tom čase rozpustený a nahradený výborom bývalého prezidenta Saleha a jednostranne sformulovanou vládou zo strany povstaleckej skupiny.²⁵ Toto spojenectvo medzi povstaleckou skupinou a bývalým prezidentom Salehom trvalo až do roku 2017. Dva dni po tom, ako bývalý prezident verejne vyhlásil odklon od povstaleckého zoskupenia Húsíov a súhlasil so spoluprácou s opozíciou, bol zabitý jednotkami tejto skupiny.²⁶ Akonáhle povstalecká skupina posilnila svoje miesto v krajine sa do konfliktu zapojilo viacero aktérov. Spochybnená stabilita v krajine vyvolala vlnu reakcií, nielen zo strany štátnych aktérov, ale aj neštátnych.

Koncom marca 2015 predstavitelia Saudskej Arábie informovali Spojené štáty americké (ďalej už len „USA“) o ich účasti na vojne v Jemene a žiadali o ich podporu. Podľa bývalého člena panelu expertov Organizácie Spojených národov (ďalej už len „OSN“) pre Jemen, Gregoryho D. Johnsen, *„Obamova administratíva bola veľmi opatrná aby sa nezaplietla do ďalšieho konfliktu na Blízkom východe, ale tiež chcela predísť ďalšiemu odcudzeniu kľúčového regionálneho partnera“*.²⁷ Nakoniec USA súhlasili s podporou koalície, pričom ale odmietli aktívnu úlohu vo vojenských operáciách. Spolu so Saudskou Arábiou sa do operácie zapojili aj ostatné krajiny ako Spojené arabské emiráty, Kuvajt, Katar, Bahrajn, Jordánsko, Maroko, Egypt a Sudán. Toto zoskupenie bolo kritizované a odmietnuté Ománom, Pakistanom a Irakom. Novovzniknutá koalícia však nepredpokladala, že táto operácia bude dlhodobá. Predstavitelia koaličných krajín boli preto donútení verejne opakovať ciele tejto koalície a ubezpečovať občanov, že sa jedná len o snahu ako zabrániť rozpadu krajiny a ochranu legitímneho prezidenta.²⁸ Vytvorená aliancia na obnovenie funkcie prezidenta Hádího bola podporovaná nielen zo strany USA ale aj Spojeným kráľovstvom a Francúzskom, ktoré jej poskytovali logistickú

²⁴ HUMAN RIGHTS LEAGUE.: *Jemenská republika: Bezpečnostná, politická, a humanitárna situácia*. 2018. s. 4

²⁵ TOMEČKOVÁ, L.: *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. 2015. s. 10

²⁶ HUMAN RIGHTS LEAGUE.: *Jemenská republika: Bezpečnostná, politická, a humanitárna situácia*. 2018. s. 4

²⁷ JOHNSEN, G.D.: *Seven Yemens: How Yemen Fractured and Collapsed, and What Comes Next*. 2021

²⁸ HUDEC, J.: *Čo sa deje v Jemene?*. 2020. s. 19

a spravodajskú podporu. Aj keď koalícia arabských štátov pod vedením Saudskej Arábie podporuje opätovné nastolenie vlády prezidenta Hádiho, povstalecká skupina tiež neostáva bez podpory. Existujú totižto viaceré zdroje, ktoré informujú, že skupina je priamo alebo nepriamo podporovaná Iránskou islamskou republikou.²⁹

Vojenská koalícia Saudskej Arábie zahájila v marci 2015 proti povstaleckej skupine vojenskú operáciu, známu pod menom *Operation Decisive Storm*.³⁰ Práve táto operácia bola rozhodujúca pre masovú medializáciu konfliktu v medzinárodnom spoločenstve.³¹ Operácia sa niesla vo veľmi kontroverznom svetle a niekoľkokrát bolo poukazované na možné porušenie medzinárodného humanitárneho práva a jeho noriem. Niektoré zdroje dokonca uvádzajú, že bomby Saudskej Arábie „sú používané nedbanlivo a úmyselne miera na civilistov“. ³² Organizácia *Human Rights Watch* vo svojej správe, v ktorej komentovala jeden z konkrétnych útokov dokonca uviedla, že sa jedná o „zjavný vojnový zločin“. ³³ Jedným z výsledkov, ktorá táto operácia, alebo prvá fáza operácií priniesla, bolo uvalenie prísnych blokad proti ďalším dodávkam iránskych zbraní na územie Jemenu. Uzavretím letiska v meste Saná, obmedzením prístupu do prístavu v meste Hudajda a obmedzením cezhraničnej premávky malo podľa Johnsenov „znepríjemniť život v oblastiach, ktoré ovláda skupina Húsióv a donútiť obyvateľstvo aby povstalo a bojovalo proti nim“. ³⁴ Keďže Saudská Arábia podnikala nálety, ktoré čoraz častejšie zabíjali jemenských civilistov, ochota povstať sa výrazne zmenšovala.

Do roku 2018 boje pozdĺž západného pobrežia Jemenu eskalovali. V auguste 2019 spustila povstalecká skupina operáciu *Victory from God* proti saudsko-arabskej koalícii a naďalej eskalovala svoje útoky na saudské ropné zariadenia, čo spôsobilo stratu približne polovice saudskej produkčnej kapacity. V marci 2020, počas odvetných leteckých útokoch Saudskej Arábie, OSN naliehalo na zachovanie mieru počas pandémie COVID-19 aby sa zabránilo jej šíreniu v Jemene. Neskôr bolo uzavreté dvojtyždňové prímerie s cieľom zmierniť riziká pandémie, počas ktorého boli obe strany konfliktu obvinené z útokov.³⁵

²⁹ JONGBERG, K.: *The conflict in Yemen: latest developments*. 2016. s. 11

³⁰ Operácia Rozhodujúca búrka alebo „*Operation Decisive Storm*“ je vojenská misia pod vedením Saudskej Arábie zameraná hlavne na povstaleckú skupinu Húsióv a obnovenie moci medzinárodne uznávanej jemenskej vlády. In. BARON, A. – AL-HAMDANI, R.: *The „Proxy War“ Prism on Yemen*. 2019

³¹ HUMAN RIGHTS LEAGUE.: *Jemenská republika: Bezpečnostná, politická, a humanitárna situácia*. 2018. s. 5

³² LAFORGIA, M. – WONG, E.: *War Crime Risk Grows for U.S. Over Saudi Strikes in Yemen*. 2020

³³ THE GUARDIAN.: *Saudi-led coalition admits to bombing Yemen funeral*. 2016

³⁴ JOHNSEN, G.D.: *Seven Yemens: How Yemen Fractured and Collapsed, and What Comes Next*. 2021

³⁵ MONTGOMERY, A.: *A Timeline of the Yemen Crisis, from the 1990s to the Present*. 2021

Jemen dlhodobo zostáva rozdelený na dve hlavné frakcie, Iránom podporovaných povstalcov a saudskej koalície, ktorá podporuje vládu prezidenta Hádího.³⁶

1.4 Povaha konfliktu

1. 4. 1 Klasifikácia konfliktu z pohľadu medzinárodného práva

Keďže v závislosti od toho, ako sú situácie právne definované, sa pravidlá, ktoré sa uplatňujú na konkrétne prípady líšia. V záujme presného určenia, ktoré normy, právne režimy a pravidlá sú v tomto prípade aplikovateľné, je potrebné analyzovať do akých právnych rámcov konflikt spadá. V tomto kontexte je potrebné presne klasifikovať, či sa v konkrétnom prípade jedná o ozbrojený konflikt v právnom slova zmysle a ak áno, je potrebné určiť aj charakter tohto konfliktu.

Pojem „ozbrojený konflikt“ predpokladá existenciu nepriateľských akcií medzi ozbrojenými silami bojujúcich strán, pričom je veľmi dôležité určiť stupeň intenzity násillia. Násillie, ktoré nepredstavuje ozbrojený konflikt v právnom zmysle sa riadi medzinárodným právom ľudských práv, naopak existencia ozbrojeného konfliktu spadá pod právnu úpravu medzinárodného humanitárneho práva.³⁷ Na základe rozhodnutia Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu „ozbrojený konflikt existuje vždy, keď dôjde k použitiu ozbrojených síl medzi štátmi alebo k dlhotrvajúcemu ozbrojenému násilliu medzi vládnymi orgánmi a organizovanými ozbrojenými skupinami v rámci štátu“.³⁸

Vyplývajúc s predchádzajúcej definície, v prípade ozbrojeného konfliktu rozlišujeme, či situácia predstavuje medzinárodný alebo nemedzinárodný ozbrojený konflikt. Medzinárodné ozbrojené konflikty sa vedú medzi dvoma alebo viacerými štátmi. Na základe článku 2 odstavcu 1 sa Ženevské dohovory z roku 1949 vzťahujú na „všetky prípady vyhlásenej vojny alebo akéhokoľvek iného ozbrojeného konfliktu, ktorý môže vzniknúť medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými stranami, aj keď vojnový stav nie je uznaný v jednom z nich“.³⁹ Uvedená situácia zodpovedá konfliktom s medzinárodným charakterom, pretože „zmluvné strany“ v tomto texte predstavujú suverénne subjekty

³⁶ CORDESMAN, A.H.: *The War in Yemen: Hard Choices in a Hard War*. 2017

³⁷ ARIMATSU, L. – CHOUDHURY, M.: *The Legal Classification of the Armed Conflicts in Syria, Yemen and Libya*. 2014. s. 4

³⁸ ICTY, *The Prosecutor v. Dusko Tadić*, IT-94-1-AR72, Appeals Chamber, Decision, 2 October 1995, s. 24

³⁹ Ženevský dohovor II o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori, 1949, čl. 2

medzinárodného práva.⁴⁰ Ženevské dohovory používajú výraz „*ozbrojený konflikt*“, aby zdôraznili, že existencia ozbrojeného konfliktu závisí od okolností, nie od subjektívnych názorov alebo klasifikácií strán konfliktu a teda potvrdzujú existenciu ozbrojeného konfliktu aj prípade, že vojna oficiálne vyhlásená nebola.⁴¹

Naopak, ozbrojené konflikty, ktoré nemajú medzinárodný charakter sa vedú medzi ozbrojenými silami jedného alebo viacerých štátov na jednej strane a neštátnymi aktérmi na strane druhej.⁴² Vo všeobecnosti však neexistuje absolútna definícia nemedzinárodného ozbrojeného konfliktu. Aby však bolo možné určiť jeho existenciu, môžeme čiastočne vychádzať z už spomenutého rozsudku Medzinárodného tribunálu pre bývalú Juhosláviu a potvrdiť, že na to, aby bol konflikt nemedzinárodného charakteru musí dochádzať k ozbrojenému násiliu v dlhodobom časovom rozpätí medzi reprezentantmi štátu a ozbrojenými neštátnymi skupinami.⁴³ Pri hodnotení existencie nemedzinárodného konfliktu a na jeho rozlíšenie od vnútorných nepokojov sa všeobecne uznávajú dve najrelevantnejšie kritériá: dosiahnutie určitej intenzity násilia, ktorá sa vyznačuje najmä použitím zbraní neštátnych ozbrojených skupín a preukázanie aspoň minimálnej organizovanosti zapojených strán.⁴⁴ Nepriateľské akcie vedené silou zbraní musia vykazovať aspoň takú intenzitu, že vláda je spravidla nútená nasadiť svoje ozbrojené sily proti povstalcom namiesto obyčajných policajných síl. Podľa druhého kritéria, nepriateľské akcie musia mať kolektívny charakter až do takej miery, že podliehajú organizovanému veleniu.⁴⁵ Vzhľadom na to, že povstalecké hnutie Húsióv je dobre zavedenou organizáciou s nadradenou štruktúrou velenia, boli schopní zaviesť svoj vlastný systém riadenia a podarilo sa im dostať vládne inštitúcie pod svoju kontrolu, môžeme konštatovať, že charakter konfliktu v Jemene jasne spĺňa vyššie spomenuté atribúty potrebné na klasifikáciu konfliktu ako „*ozbrojeného konfliktu*“.⁴⁶ Naozaj jasnú definíciu nemedzinárodného ozbrojeného konfliktu ponúka Medzinárodný výbor Červeného kríža, podľa ktorého je nemedzinárodný ozbrojený konflikt „*dlhotrvajúca ozbrojená konfrontácia, ku ktorej dochádza medzi vládnymi ozbrojenými silami a silami*

⁴⁰ VITÉ, S.: *Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations*. 2009. s. 86

⁴¹ PAULUS, A. – VASHAKMADZE, M.: *Asymmetrical war and the notion of armed conflict – a tentative conceptualization*. 2009. s. 98

⁴² QURESHI, W.A.: *The Crisis in Yemen: Armed Conflict and International Law*. 2020. s. 247

⁴³ ARIMATSU, L. – CHOUDHURY, M.: *The Legal Classification of the Armed Conflicts in Syria, Yemen and Libya*. 2014. s. 5

⁴⁴ Komentár Medzinárodného výboru Červeného kríža: *Spoločný článok 3 k Ženevským dohovorom/ Commentary of 2016, Article 3: Conflict not of an international character*. 2016. para. 421

⁴⁵ SCHINDLER, D.: *The Different Types of Armed Conflicts According to the Geneva Conventions and Protocols*. 1979. s. 131

⁴⁶ APRAKU, D.: *The legal classification of the armed conflict in Yemen*. 2019

jednej alebo viacerých ozbrojených skupín, vznikajúcimi na území štátu“.⁴⁷ Z hľadiska medzinárodného práva je teda povstalecká skupina klasifikovaná ako neštátny subjekt. V konkrétnom kontexte to teda jasne znamená, že vláda Jemenu reprezentuje vládne sily a povstalecké hnutie reprezentuje neštátny subjekt, z čoho nepopierateľne vyplýva, že pri doteraz nastavených kritériách možno hovoriť o nemedzinárodnom ozbrojenom konflikte.

Netreba však zabúdať, že v konflikte nedominuje len prítomnosť jemenskej vlády a povstaleckého hnutia ale aj mnoho iných krajín. Je teda zrejmé, že nemedzinárodný ozbrojený konflikt za určitých okolností môže zmeniť svoju povahu na medzinárodný, a to najmä za predpokladu, že dôjde k nadmernému zásahu tretieho štátu. Z tohto hľadiska je dôležité určiť, do akej miery sa susedné štáty zapájali a či zásah Iránu a koalície vedenej Saudskou Arábiou môže zmeniť charakter konfliktu.⁴⁸ Aj napriek tomu, že existujú dôkazy, ktoré naznačujú, že Irán poskytuje už niekoľko rokov finančnú a militantnú podporu povstaleckej skupine Húsíov, neexistuje žiaden priamy dôkaz, ktorý by naznačoval, že by disponoval aj kompletnou kontrolou nad touto ozbrojenou skupinou v Jemene. Skutočnosť, že Irán poskytuje vojenské zbrane, výcvik a financovanie neznamena, že poskytuje skupine aj konkrétne pokyny. Na tomto základe nebol konflikt internacionalizovaný v dôsledku externého zapojenia Iránu.⁴⁹ Ďalším bodom, ktorý by mohol celý konflikt internacionalizovať je zásah koalície pod vedením Saudskej Arábie. Podľa profesora práva Noama Zamira, ani intervencia Saudskej koalície nespôsobila medzinárodný ozbrojený konflikt, pretože bola vykonaná na základe požiadavky jemenskej vlády.⁵⁰ Za týchto predpokladov môžeme dôjsť k záveru, že konflikt nespĺňa žiadne kritérium medzinárodného konfliktu.

Vzhľadom na posúdenie zásahu koalície, keďže celá zákonnosť externej intervencie záleží práve na legitimité exilového vládcu, je dôležité z pohľadu medzinárodného práva klasifikovať nielen samotný charakter konfliktu, ale aj skutočnosť, kto v právnom ohľade reprezentuje Jemen, konkrétne Hádího legitimitu ako prezidenta v čase jeho súhlasu s intervenciou. Niektoré štúdiá uvádzajú, že aj napriek tomu, že Saudská Arábia na základe žiadosti prezidenta Hádího o pomoc vytvorila koalíciu a zaútočila na nepriateľa, prezident

⁴⁷ INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS.: *Opinion Paper: How is the Term "Armed Conflict" Defined in International Humanitarian Law?*. 2008. s. 3

⁴⁸ APRAKU, D.: *The legal classification of the armed conflict in Yemen*. 2019

⁴⁹ ARIMATSU, L. – CHOUDHURY, M.: *The Legal Classification of the Armed Conflicts in Syria, Yemen and Libya*. 2014. s. 29

⁵⁰ ZAMIR, N.: *Classification of Conflicts in International Humanitarian Law: The Legal Impact of Foreign Intervention in Civil Wars*. 2017. s. 213

Hádí nemal v tom čase žiadne právne postavenie v Jemene. Prezident Hádí totižto pár mesiacov pred zaslaním listu oficiálne rezignoval, a teda v čase invázie, nedisponoval v Jemene žiadnou právnou autoritou.⁵¹ V tomto prípade je nutné poznamenať, že oficiálna rezignácia prezidenta Hádího nebola akceptovaná jemenským parlamentom, a teda podľa jemenských zákonodarcov a právnikov mal právo na odvolanie svojej rezignácie, čo aj napokon urobil. Parlament v čase jeho rezignácie sa totižto nenachádzal v stave, kedy by mohol zasadiť, takže Hádího rezignácia nebola formálne prijatá. Protichodné výklady tvrdili, že ním mal byť nahradený predseda parlamentu, blízky spojenec bývalého prezidenta Saleha, hoci ide o sporný názor. Okrem iného, rezignáciu prezidenta Hádího môžeme považovať za vynútenú, z hľadiska vojenskej prítomnosti povstaleckej skupiny. V tomto zmysle, by sa mohla považovať za výsledok nátlaku.⁵² Keď prezident Hádí vydal žiadosť o zahraničný zásah proti povstaleckej skupine, jeho vláda mala minimálnu, v určitom momente až neexistujúcu kontrolu nad obyvateľstvom a významnými časťami Jemenu. Skupina Húsíov už v tom čase ovládala hlavné mesto, značné množstvo územia a vytvorila nové dočasné orgány, takzvaný *Revolučný výbor*, ktorý mal za úlohu zastupovať Jemen.⁵³ Treba však poznamenať, že povstalecká skupina nedokázala dosiahnuť akúkoľvek formu akceptovania medzi ústavnými jemenskými inštitúciami, teda ich legitimita nebola schválená parlamentom.⁵⁴ Ako poznamenal Noam Zamir, ak by sme ale použili doktrínu *de facto*⁵⁵, môžeme tvrdiť, že vo vtedajšom stave povstalecká skupina predstavovala Jemen, pretože fakticky ovládala väčšiu časť územia. Na druhej strane Hádího vláda zostala legitímnu jemenskou vládou, pretože stále presadzovala svoju autoritu a aj naďalej disponovala ozbrojeným odporom proti rebélii.⁵⁶ Z pohľadu medzinárodného práva, ďalším argumentom v prospech Hádího legitimacy by bola údajná zahraničná intervencia Iránu. V takom prípade by jeho strata kontroly bola výsledkom agresie a porušením normy *jus*

⁵¹ GHASEMZADEH, M.T. – HEIDARPOR, M.: *The Investigation of Yemen Crisis from the Perspective of International Law and the Actions of Iran and Saudi Arabia*. 2019. s. 691

⁵² TZIMAS, T.: *Legal Evaluation of the Saudi-Led Intervention in Yemen: Consensual Intervention in Cases of Contested Authority and Fragmented States*. 2018. s. 177

⁵³ ZAMIR, N.: *Classification of Conflicts in International Humanitarian Law: The Legal Impact of Foreign Intervention in Civil Wars*. 2017. s. 209

⁵⁴ TZIMAS, T.: *Legal Evaluation of the Saudi-Led Intervention in Yemen: Consensual Intervention in Cases of Contested Authority and Fragmented States*. 2018. s. 177

⁵⁵ Pojem *de facto* označuje akciu, ktorá je vykonaná bez zákonného splnomocnenia, no napriek tomu uznávaná ako platná. Táto akcia nadobúda platnosť na základe skutočnosti svojej existencie. V konečnom dôsledku pojem *de facto* označuje určitý stav, ktorý je v skutočnosti pravdivý, ale nie je oficiálne schválený. In. CAMBRIDGE DICTIONARY.: *De facto*.

⁵⁶ ZAMIR, N.: *Classification of Conflicts in International Humanitarian Law: The Legal Impact of Foreign Intervention in Civil Wars*. 2017. s. 212

*cogens*⁵⁷, čo by nevyvolávalo žiadne zákonné alebo legitímne dôsledky. Tento argument ale nie je opodstatnený vzhľadom na to, že úroveň podpory a vplyv Iránu sú neznáme.⁵⁸ To, čo poskytuje Hádímu najpevnejší nárok na legitimitu z medzinárodného hľadiska je BR OSN, najmä rezolúcie 2206 a 2216. Tieto rezolúcie nielenže podporili vytvorenie koalície, ktorá slúži na presadenie prezidentovej legitimacy, ale aj jasne potvrdili, že BR OSN „*podporuje legitimitu prezidenta Jemenu Abda Rabbo Mansoura Hádího*“.⁵⁹ Keďže právomoci BR OSN vyplývajúce z Charty OSN, konkrétne z článku 42, dávajú BR OSN oprávnenie na povoľovanie použitia sily v prípade ohrozenia medzinárodného mieru a bezpečnosti⁶⁰, ak sa to považuje za potrebné a keďže všetky vyššie spomenuté štáty sú členmi OSN, považujú Chartu OSN za medzinárodnú zmluvu, sú týmto rozhodnutím viazané.

Občianska vojna v Jemene teda vyvoláva dojem skôr regionálneho konfliktu s miestnymi zložkami, než jednoznačným bojom medzi dvoma medzinárodnými stranami. Vojna je častokrát vykresľovaná ako zástupná vojna, ktorá stavia stranu podporovanú Iránom proti strane podporovanej koalíciou vedenou Saudskou Arábiou. Faktom ale stále zostáva, že primárni aktéri ozbrojeného konfliktu majú už od začiatku rôzne záujmy a priority, ktoré nie vždy podliehajú vplyvu iných štátov.⁶¹ Prítomnosť externých faktorov konflikt iba viac skomplikovala ale nezapríčinila ho. Bolo by preto nesprávne tvrdiť, že sa jedná o medzinárodný konflikt, keďže jeden z hlavných aktérov je ešte stále považovaný za neštátny subjekt. Najdôležitejším zmluvným ustanovením v tomto prípade teda je spoločný článok 3 k Ženevským konvenciám z roku 1949, ktorých zmluvnými stranami sú, vrátane Jemenu, všetci členovia koalície. Spoločný článok 3 stanovuje minimálne normy pre všetky strany nemedzinárodného ozbrojeného konfliktu. Jemen a niektoré štáty zúčastňujúce sa konfliktu sú tiež zmluvnými stranami Protokolu II k Ženevským dohovorom, ktorý poskytuje ochranu bojovníkom a civilistom počas nemedzinárodných ozbrojených konfliktov. Treba poznamenať, že všetky strany ozbrojeného konfliktu v Jemene, vrátane neštátnych aktérov, sú zodpovedné za dodržanie požiadaviek medzinárodného humanitárneho práva. Každá strana musí rešpektovať zákony, pričom táto povinnosť

⁵⁷ Článok 53 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve definuje kogentnú normu ako „*prijatú a uznanú medzinárodným spoločenstvom, od ktorej neexistuje žiadna povolená odchýlka a ktorú možno zmeniť len následnou normou všeobecného medzinárodného práva majúci rovnaký charakter*“. In: Viedenský dohovor o zmluvnom práve z roku 1969. čl. 53.

⁵⁸ TZIMAS, T.: *Legal Evaluation of the Saudi-Led Intervention in Yemen: Consensual Intervention in Cases of Contested Authority and Fragmented States*. 2018. s. 178

⁵⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Resolution 2216 (2015)*. 14. April 2015, S/RES/2216 (2015), para. 19

⁶⁰ *Charta Organizácie Spojených národov*. čl. 42

⁶¹ CHATHAM HOUSE.: *Yemen: Key Players and Prospects for Peace*. 2015. s. 3

nevyplýva z reciprocity. Strany v konflikte sa musia držať noriem aj v prípade, že ich opozičná strana nedodržiava.⁶²

1.4.2 Klasifikácia konfliktu z pohľadu zástupnej vojny a náboženského konfliktu

Ako už bolo naznačené, cudzie mocnosti hrajú v tomto konflikte veľmi dôležitú úlohu, pretože sa snažia dosiahnuť vlastné ciele tým, že podporujú ozbrojené frakcie a politické skupiny. Vďaka strategickej polohe má Jemen významnú úlohu pre regionálne programy niekoľkých zahraničných krajín. Ako už bolo spomenuté, niekoľkokrát bol konflikt práve z tohto dôvodu označený za zástupnú vojnu.⁶³ Z pohľadu medzinárodného práva, z nemedzinárodného konfliktu sa môže stať konflikt medzinárodný, práve vo forme zástupnej vojny, avšak iba v prípade, ak je neštátny aktér priamo ovládaný iným štátom a teda postupuje podľa jeho pokynov.⁶⁴ Dôležitosť skúmania tejto problematiky vyplýva aj z toho, že ak by sa preukázalo, že súčasný konflikt v Jemene obsahuje prvky alebo je dokonca stelesnením zástupnej vojny medzi Saudskou Arábiou a Iránom, povaha celého konfliktu sa na základe medzinárodného práva môže zmeniť.

Konvenčné chápanie pojmu zástupnej vojny bolo definované počas obdobia studenej vojny ako etapy konfrontácie dvoch veľmocí pomocou náhradných aktérov s cieľom vyhnúť sa priamemu súboju. Väčšinou sú týmito aktérmi malé štáty, ale v niektorých prípadoch aj neštátne subjekty, ktoré slúžia ako zástupcovia veľmocí. Za hlavný dôvod sa považoval fakt, že obe veľmoci disponovali jadrovými zbraňami a to by v prípade priamej konfrontácie mohlo prerásť do vzájomného zničenia. Predpokladalo sa, že práve používanie tretích strán môže znížiť riziko priameho konfliktu medzi veľmocami.⁶⁵ Dnešné konflikty sú ale oveľa zložitejšie ako konflikty studenej vojny a preto podľa profesora Rondeauxa a politického analytika Stermana je dnes zástupná vojna najlepšie definovaná ako „sponzorstvo konvenčných alebo nepravidelných síl, ktoré ležia mimo ústavného poriadku štátov“.⁶⁶ Tento typ vojny sa teda líši od iných hlavne v predpoklade použitia tretej strany. Zástupná vojna a s ňou súvisiace termíny sú spornými pojmami, pretože neexistuje žiadny štandard. Aj

⁶² HUMAN RIGHTS WATCH.: *Q & A on The Conflict in Yemen and International Law*. 2015

⁶³ BARON, A. – HAMDANI, A.R.: *The „Proxy War“ Prism on Yemen*. 2019

⁶⁴ QURESHI, W.A.: *The Crisis in Yemen: Armed Conflict and International Law*. 2020. s. 247

⁶⁵ DANDAN, S.B.S.: *On Proxy War*. 2022

⁶⁶ RONDEAX, C. – STERMAN, D.: *Twenty-first century Proxy Warfare: Confronting Strategic Innovation in a Multipolar World Since the 2011 NATO Intervention*. 2019. s. 3

napriek tomu, že existuje značný počet definícií a bolo vynaložené úsilie vysvetliť, čo zástupné vojny zahŕňajú, ešte stále v určitých oblastiach pretrvávajú spory. Politológ Karl Deutsch nazval zástupnú vojnu „*medzinárodným konfliktom medzi dvoma cudzími mocnosťami, ktorých boje sa odohrávajú na pôde tretej krajiny pod zámienkou vnútorného problému tejto krajiny. K dosiahnutiu zahraničných cieľom sa pritom používa pracovná sila, zdroje a územie tejto krajiny.*“⁶⁷ Táto definícia nám poskytuje náhľad do problematiky ale zároveň aj ignoruje úlohu, ktorú zohrávajú neštátni aktéri pri regionálnych bojoch a tým internacionalizuje konflikt. Forma alebo metóda zástupnej vojny závisí hlavne od politickej situácie, preferencií, cieľov a zdrojov každého účastníka. Zástupná vojna podľa Amosa C. Foxa je teda taká, v ktorej „*dva alebo viacerí aktéri spolupracujú, majú spoločného protivníka a snažia sa dosiahnuť spoločný cieľ.*“⁶⁸

Podpora zahraničných štátov, ktorá je základom pre tento druh konfliktu má mnoho foriem. V prípade jemenského konfliktu, Saudská koalícia poskytla finančnú, vojenskú a leteckú podporu, zatiaľ čo Irán a jeho regionálni spojenci poskytli povstaleckej skupine Húsíov školenia a technológie.⁶⁹ Hoci tento druh podpory nemusí nevyhnutne predstavovať formu zástupnej vojny, takáto podpora môže prispieť k nepriaznivým účinkom vojny medzi regionálnymi konkurentmi, vrátane vyššieho počtu civilných obetí.⁷⁰ Je teda veľmi ťažké posúdiť ako by vojna vyzerala bez tejto podpory, aj keď nepopierateľne posilnila schopnosť pokračovať v bojoch.

Nemožno teda ani absolútne vylúčiť predpoklad, že vojna v Jemene v skutočnosti nabrala určitú formu zástupnej vojny medzi Saudskou Arábiou a Iránom. Práve z dôvodu, že konflikt zahŕňa vojenské operácie Saudskej koalície a povstaleckej skupiny, ktorá je do určitej miery podporovaná Iránom, pričom obe tieto skupiny pôsobia práve na území Jemenu.⁷¹ Ak by sme ale na problém nazerali z tohto pohľadu, treba podotknúť, že medzi Saudskou Arábiou a Iránom existuje hneď niekoľko ideologických rozdielov. Aj napriek tomu, že obe krajiny sú moslimské krajiny, Saudskú Arábiu riadi sunnitský islam a Irán je riadený skôr šiitskou vetvou. Tento zásadný rozdiel formoval ich vzájomné vzťahy už v minulosti a v dnešnom svete tieto dva štáty nemajú žiadne diplomatické vzťahy.⁷²

⁶⁷ ECKSTEIN, H.: *Internal War: Problems and Approaches*. 1964. s. 282

⁶⁸ FOX, A.C.: *Strategic Relationship, Risk, and Proxy War*. 2021. s. 4

⁶⁹ BARON, A. – HAMDANI, A.R.: *The „Proxy War“ Prism on Yemen*. 2019

⁷⁰ BENOWITZ, B. – CECCANESE, A.: *How the U.N. Can Help Prevent the Spread of Proxy Conflicts*. 2020

⁷¹ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 142

⁷² MAKTARY, S. – SMITH, K.: *Pathways for Peace & Stability in Yemen*. 2017. s. 6

Hlavným dôvodom označovania vojny v Jemene ako zástupnej vojny medzi Saudskou Arábiou a Iránom bola operácia *Operation Decisive Storm*, ktorá celý konflikt internacionalizovala.

Niektorí autori začali označovať povstaleckú skupinu Húsíov ako zástupcov Iránu, iní opisujú bojujúcich Jemenčanov ako zástupcov Saudskej Arábie. Aj napriek tomu že, povstalecká skupina je v konečnom dôsledku miestnou skupinou, ktorej rozhodnutia sú do značnej miery motivované obavami o Jemen, jej väzby s Iránom sú nepopierateľné. Rozsah tohto prepojenia zostáva však aj naďalej nejasný. Neprehľadnosť tejto skutočnosti vyplýva z faktu, že aj keď skupina disponuje logistickou podporou Iránu, zdieľa rovnakú ideológiu a od začiatku vojny sa ich vzťah výrazne posilnil neznamená to však, že je skupina samotným Iránom aj priamo riadená. Táto klasifikácia môže vzbudzovať dojem, že štáty iba manipulujú skupinami na území Jemenu vo svoj prospech. Vojnové akty sú tým pádom obmedzované týmto tvrdením, čo na druhej strane znemožňuje identifikáciu skutočných lokálnych problémov v krajine a v konečnom dôsledku komplikuje úsilie konflikt vyriešiť.⁷³ Jemenské lokálne spory sú totižto zakorenené oveľa hlbšie ako vzťahy medzi Saudskou Arábiou a Iránom. Primárne dôvody napätia a konfliktu v Jemene sú miestneho charakteru, aj napriek tomu, že postoje regionálnych jednotiek sú ovplyvňované rôznymi externými faktormi.⁷⁴ Táto klasifikácia však poskytuje strategické výhody pre obe bojujúce strany, ktoré ho používajú na podporu vojnového úsilia vo forme propagandy na nábor a získavanie finančných prostriedkov. Navyše nejasnosť väzieb, ktoré má Irán na povstaleckú skupinu, môže týmto spôsobom slúžiť iránskym strategickým účelom bez ohľadu na jej existenciu alebo level kontroly. Ukončenie jemensej vojny by vyžadovalo rozpoznanie a reagovanie na miestne záujmy, ktoré sa nachádzajú v samotnom jadre vojny. Tieto záujmy je však nemožné vhodne identifikovať, práve z dôvodu označovania ozbrojeného konfliktu ako zástupnú vojnu.⁷⁵

Okrem klasifikácie konfliktu ako zástupnej vojny medzi dvoma štátmi, konflikt je často klasifikovaný aj ako konflikt, ktorý vznikol na základe náboženského presvedčenia a rozdielov medzi dvoma hlavnými vetvami islamu, sunnitmi a šiítmi. Rozmach politického islamu na území Jemenu spôsobil veľké napätie. Z hľadiska sunnitských prúdov to bola politická strana Islah, z ktorej prevažná časť pozostávala z Jemenského moslimského

⁷³ BARON, A. – HAMDANI, A.R.: *The „Proxy War“ Prism on Yemen*. 2019

⁷⁴ SALISBURY, P.: *Yemen and the Saudi-Iranian „Cold War“*. 2015. s. 2

⁷⁵ BARON, A. – HAMDANI, A.R.: *The „Proxy War“ Prism on Yemen*. 2019

bratstva⁷⁶ a z hľadiska šiítskeho prúdu vznikla práve skupina Húsíov. Táto politická propaganda náboženstva zapríčinila, že sa v čisto šiítskych oblastiach začali šíriť sunnitské ideológie, čo v konečnom dôsledku zvýšilo napätie v regióne, ale nezapríčinilo ho.⁷⁷ Komplexnosť celého konfliktu je tvrdením, že ide o čisto náboženský konflikt do veľkej miery podceňovaná. Samozrejme, náboženstvo nemožno z konfliktu úplne vylúčiť ale existencia ostatných faktorov ako propagácia vlastných politických cieľov každej jednotlivej skupiny alebo ochrana strategických záujmov zainteresovaných krajín toto tvrdenie iba vylučuje.⁷⁸ Podľa prieskumu Medzinárodného centra pre náboženstvo a diplomáciu z roku 2017 vo všeobecnosti faktory, ktoré nemali náboženský charakter hrali väčšiu úlohu pri podnecovaní násilia ako náboženské faktory. Tento prieskum ďalej vyhodnotil, že medzi najdôležitejšie faktory, ktoré majú tendenciu podnecovať násilie boli označené východné štáty, čo naznačuje, že intervencia zahraničných štátov je vnímaná viac ako dôvod celého konfliktu, než jeho riešenie. Určitá časť jemenského obyvateľstva je presvedčená, že extrémizmus a nepokoje sú spôsobené práve vďaka vplyvu hlavných veľmocí ako USA, Saudská Arábia alebo Irán.⁷⁹

Táto problematika má teda hneď niekoľko interpretácií, či už sa jedná o názory odborníkov alebo mediálne informačné systémy. Keďže v mediálnej sfére je konflikt podávaný s ohľadom na to, ako mediálne organizácie analyzujú rôzne politické, spoločenské a kultúrne udalosti podľa ich ideologického pohľadu, komplexnosť celého problému sa znásobila. Zvyšujúca sa tendencia klasifikácie ozbrojeného konfliktu v Jemene ako náboženskú vojnu alebo zástupnú vojnu medzi Saudskou Arábiou a Iránom na území Jemenu, môže viesť k nedorozumeniam a zavádzaniu. Aj keď v spore zohrávajú určitú úlohu aj determinanty náboženskej alebo zástupnej vojny, samotný konflikt je komplexnejšieho charakteru a hrá v ňom viacero faktorov.

⁷⁶ Moslimské bratstvo alebo „*Muslim Brotherhood*“ je pojem, ktorý označuje nábožensko-politickú organizáciu, založenú v roku 1928, ktorá obhajuje návrat ku Koránu, teda vykazuje známky islamského fundamentalizmu. Jej cieľom bolo zjednotiť všetky moslimské etniká a vytvoriť jeden celok, ktorý by koordinoval všetku politickú činnosť. In: *ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA: Muslim Brotherhood*.

⁷⁷ BARON, A.: *Mapping Yemen*. 2015

⁷⁸ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 124

⁷⁹ MCDONNELL, A. – BURBRIDGE, H. – SALLLOUM, Y. Z.: *Addressing Jihadi-Salafism in Yemen*. 2017. s. 12

1.5 Hlavní aktéři vojny

Základ jemenského konfliktu zahŕňa dva protichodné póly. Na jednej strane hrá veľkú úlohu bývalý prezident Abdorabbo Mansour Hádí, ktorý je podporovaný či už medzinárodným spoločenstvom, teda uznaný medzinárodným spoločenstvom za prezidenta, saudskou koalíciou a na strane druhej vystupuje povstalecká skupina Húsíov, ktorá je vo veľkej miere podporovaná Iránom.⁸⁰

Kľúčoví aktéri jemenského ozbrojeného konfliktu sú teda rozdelený v tejto práci na rôzne kategórie. V úplnom jadre konfliktu rozpoznávame štátnych a neštátnych aktérov. Štátnymi aktérmi jemenského konfliktu sú strany, ktoré používajú silu so zákonnou právomocou jemenskej vlády. Medzi týchto aktérov patrí vláda prezidenta Hádího, ktorá je OSN uznaná ako legitímna vláda Jemenu. Za neštátnych aktérov tohto konfliktu považujeme ozbrojené povstalecké hnutie Húsíov. Ďalej v tomto konflikte rozpoznávame ešte externé vplyvy okolitých štátov, ktorými sú v tomto prípade koalícia Saudskej Arábie, ktorá sa vytvorila na žiadosť prezidenta Hádího a Iránsku islamskú republiku, ktorá vyjadrila svoju podporu protichodnej bojujúcej strane. Spomínané štáty nie sú jediným externým faktorom, vzhľadom na to, že nepriama podpora bola vyjadrená aj ostatnými krajinami.

1.5.1 Povstalecké hnutie Húsíovia

Povstalecké hnutie sa začalo formovať v roku 2000, hneď potom, ako prezident Saleh čoraz viac rozvíjal autokratické tendencie. Skupina bola zapojená do šiestich väčších konfliktov proti Salehovmu režimu medzi rokmi 2004 až 2010 a v roku 2011 sa zúčastnili aj na povstaniach, ktoré požadovali prezidentove odstúpenie.⁸¹ Neskôr v roku 2014 s ním vytvorili spojenectvo, ktorého cieľom bolo spochybníť legitimitu nasledujúceho prezidenta Hádího. Aj napriek tomu, že zoskupenie spočiatku pripomínala skôr teologické hnutie, skupina sa v nasledujúcom období zmenila na dobre organizovanú milíciu.⁸² Po získaní dostatočnej moci, bola skupina schopná zaviesť systém orgánov, ktoré dohliadali nad činnosťou štátnych inštitúcií a miestnej samosprávy, pričom vládne štruktúry ponechali neporušené, za predpokladu, že sa orgány riadili ich príkazmi. Výsledkom je, že rozhodovanie nemusí nutne záležať od formálnych zástupiteľov štátu ako ministrov,

⁸⁰ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 131

⁸¹ ARRAF, s.: *The War Report 2017: The armed conflict in Yemen: A complicated mosaic*. 2017. s. 8

⁸² SALISBURY, P.: *Yemen and the Saudi-Iranian „Cold War“*. 2015. s. 5

riaditeľov alebo guvernérov. Tento systém sa naďalej vyvíja a dáva skupine právomoci nielen nad štátnymi inštitúciami vrátane armády, ale aj nad bezpečnostnými alebo spravodajskými službami.⁸³

Z predchádzajúcej analýzy vyplýva, že povstalecká skupina jednoznačne spadá do kategórie neštátnych ozbrojených skupín. Aj napriek tomu, že definícia neštátnej ozbrojenej skupiny je kontroverzná a názory rôznych právnikov, vedcov a medzinárodných organizácií sa líšia, je dostupných mnoho zdrojov, ktoré problematiku vysvetľujú. Robert Mandel vo svojej štúdií definoval neštátnu ozbrojenú skupinu ako „*súkromnú, relatívne autonómnu organizáciu, ktorá nie je pod kompletnou alebo priamou kontrolou štátu, so významnými kapacitami pre organizované násilie*.“⁸⁴ Z dostupných informácií vyplýva, že povstalecká skupina sa neriadi príkazmi žiadneho štátu, má pevne stanovenú hierarchiu a disponuje dostatočnými zdrojmi na realizáciu svojich cieľov a stratégií.

Pre skupinu je charakteristické, tak ako aj pre iné povstalecké skupiny, že bojuje proti legitímite centrálnej, teda aktuálnej vlády a snaží sa ju nahradiť s pomocou použitia ozbrojenej sily.⁸⁵ Povstalecké hnutie možno ďalej charakterizovať ako „*vojenskú organizáciu, ktorá uplatňuje svoje mocenské akcie v oblasti pôsobnosti územného suveréna, a to práve proti nemu. Popritom vykonáva verejnú moc voči obyvateľstvu na určitom území*.“⁸⁶ Najdôležitejším kritériom k tomu, aby sme odlíšili povstalecké hnutie od občianskych nepokojov je práve výkon verejnej moci, ktorú skupina podľa predchádzajúcich výsledkov výskumu skutočne aj vykonávala. Povstalecké hnutie sa zaraďuje medzi dočasné subjekty medzinárodného práva a platí, že povstalecké hnutie „*je subjektom medzinárodného práva len vtedy a len voči subjektom, ktoré ho uznali*“.⁸⁷ V tomto prípade je uznanie vlády zložitou otázkou, pretože v rámci vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu je veľmi ťažké určiť, ktorá z vlád predstavuje vyššiu štátnu moc. V prípade exilovej vlády častokrát dochádza k situácií, že tretí štát uzná jednu vládu *de jure*⁸⁸ a druhú *de facto*.⁸⁹ Samozrejme štát, v ktorom toto hnutie pôsobí vynakladá úsilie o potlačenie povstania, čo

⁸³ BREHONY, N.: *War in Yemen: No end in sight as the state disintegrates*. 2020. s. 513

⁸⁴ MANDEL, R.: *Global Security Upheaval: Armed Nonstate Groups Usurping State Stability Functions*. 2013. s. 56

⁸⁵ KOZÁK, J.: *Postavenie povstaleckého hnutia vo svete udalostí Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie v r. 1917*. 2017. s. 15

⁸⁶ VRŠANSKÝ, P. – VALUCH, J. a kol.: *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná časť*. 2012. p. 210

⁸⁷ Ibid. s. 211

⁸⁸ Pojem „*de jure*“ znamená stav vecí, ktorý je v súlade so zákonom. In. CAMBRIDGE DICTIONARY.: *De jure*.

⁸⁹ PYTELOVÁ, K.: *Špecifika postavenia štátu ako subjektu medzinárodného práva*. 2012. s. 116

v konečnom dôsledku vyvoláva občiansku vojnu. Navonok tento štát potom pôsobí akoby mal dve vlády: centrálnu a povstaleckú.⁹⁰

Povstalecká skupina však počas svojej existencie nepôsobila len na území Jemenu ale naopak, zasahovala aj za jeho hranicami. Podľa ministerstva zahraničných vecí Saudskej Arábie medzi májom 2015 a januárom 2017 sa uskutočnilo viac ako 40 raketových útokov zamierených proti Saudskej Arábii, ku ktorým sa neskôr priznalo povstalecké hnutie.⁹¹ Odpoveďou na tieto činy boli viaceré pokusy a vyzvania klasifikovať skupinu ako teroristickú organizáciu. Dňa 19. januára 2021 bývalý minister zahraničných vecí USA, Mike Pompeo označil povstaleckú skupinu ako zahraničnú teroristickú organizáciu. Humanitárne skupiny však uviedli, že toto označenie by ich vystavilo právnomu riziku a vážne by bránilo úsiliu pomôcť krajine, keďže povstalecká skupina naozaj disponuje faktickou vládou vo veľkej časti krajiny, vrátane hlavného mesta. Z tohto dôvodu humanitárni pracovníci nemajú inú možnosť, ako so skupinou spolupracovať.⁹² Aj napriek tomu, že Bidenova administratíva tento krok rýchlo zvrátila, Saudská Arábia vytvorila priamu súvislosť medzi týmto odvolaním a následným prívalom útokov skupiny na Saudskú Arábiu.⁹³ Napokon aj Spojené arabské emiráty vyzvali medzinárodné spoločenstvo aby bola skupina zaradená medzi teroristické organizácie po tom, ako sa 17. januára 2022 skupina priznala k útoku dronom a raketou, ktorý zasiahol ropné zariadenie a letisko v hlavnom meste Spojených arabských emirátov. Liga arabských štátov vo vyhlásení po mimoriadnom stretnutí označila útoky za „*flagrantné porušenie medzinárodného práva a za skutočnú hrozbu pre životne dôležité civilné zariadenia, dodávky energie a globálnu ekonomickú stabilitu*“.⁹⁴ BR OSN následne vo svojom tlačovom vyhlásení opätovne potvrdili, že „*terorizmus vo všetkých jeho formách a prejavoch predstavuje jednu z najvážnejších hrozieb pre medzinárodný mier a bezpečnosť*“ a vyzvali všetky štáty aby aktívne spolupracovali s vládou Spojených arabských emirátov proti hrozbám teroristických činov.⁹⁵

⁹⁰ KOZÁK, J.: *Postavenie povstaleckého hnutia vo svete udalostí Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie v r. 1917*. 2017. s. 15

⁹¹ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 131

⁹² NEWS WIRES.: *US to revoke terror designation for Yemen's Houthi rebels*. 2021

⁹³ KROFT, L.: *Yemen's Houthis and the Terrorist Designation System*. 2021. s. 2

⁹⁴ THE ARAB WEEKLY: *Arab League calls for designation of Yemen's Houthis as 'terrorist' group*. 2022

⁹⁵ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Security Council Press Statement in Terrorist Attacks in United Arab Emirates*. SC/14771. 2022

1.5.2 Vláda prezidenta Hádího

Hádího vláda je medzinárodne uznaná jemenská vláda odkedy bol predchádzajúci prezident Ali Abdullah Saleh zosadený vo februári 2012. Vláda je vedená Abdulom Rabom Mansourom Hádím, ktorý slúžil ako Salehov zastupujúci prezident, vďaka pomoci GCC, vedenou Saudskou Arábiou, ktorá Jemenu sprostredkovala mierovú dohodu. Táto dohoda stanovovala transfer Salehovej moci prezidentovi Hádímu, za predpokladu, že Salehovi a jeho podriadeným, bude udelená amnestia zo zákonného stíhania. Hádího vláda mala pôvodne vládnuť len dvojročné prechodné obdobie, aby sa krajina mohla pripraviť na zmeny ústavy, ako aj na prezidentské a parlamentné voľby.⁹⁶

Konflikt rozdelil legislatívnu inštitúciu a vytvoril dva paralelné parlamentné subjekty, jeden v hlavnom meste Saná pod *de facto* autoritou povstalcov a druhý v exile podporujúci legitímnu vládu. Aj napriek tomu, že sa každá strana v jemenskom konflikte vyhlasuje za jedinú legitímnu autoritu, prezident Hádí zostáva základným kameňom legitímnej vlády. Hádího vláda bola podporená iniciatívou GCC, BR OSN a v neposlednom rade verejným referendom v roku 2012.⁹⁷

1.5.3 Saudská Arábia

Koalícia vedená Saudskou Arábiou vznikla v roku 2015 s cieľom čeliť ozbrojeným silám povstaleckej skupiny a obnoviť legitimitu prezidenta Hádího a jeho prezidentský post. Okrem ostatných štátov, ktoré sa postavili na stranu medzinárodne uznávanej vlády v Jemene, najvýraznejším štátom je práve Saudská Arábia, ktorá prebrala hlavné vedenie koalície.⁹⁸ Rozhodnutie Saudskej Arábie podieľať sa na vojne v Jemene bolo z veľkej časti motivované obavami, že povstalecká skupina bude pôsobiť ako iránsky splnomocnenec. Toto však bolo pravdepodobne nesprávne chápanie iránskych vzťahov s povstaleckou skupinou, pretože v čase intervencie mali oveľa slabšie väzby než Saudská Arábia predpokladala.⁹⁹

Vzhľadom na to, že Saudská Arábia je krajina, ktorá s Jemenom zdieľa najdlhšiu časť hraníc, prikladala vždy veľkú pozornosť na politické dianie v krajine. Okrem spoločnej hranice existuje mnoho iných faktorov, či už migrácia z Jemenu do Saudskej Arábie,

⁹⁶ SAMI, M.: *The civil War in Yemen: Understanding the Actors*. 2019. s. 42

⁹⁷ ALSHUWAITER, M.: *President Hadi and the future of legitimacy in Yemen*. 2020

⁹⁸ YAR, L.: *Jemen: Najväčšia humanitárna kríza na svete*. 2017

⁹⁹ JOHNSEN, G.D.: *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. 2021. s. 13

spoločné bezpečnostné výzvy a ekonomické vzťahy, ktoré formovali tvorbu zahraničnej politiky týchto dvoch krajín. Aj keď sa vzťah Saudskej Arábie a bývalého prezidenta Saleha menil vzhľadom na domácu a regionálnu dynamiku, Saudská Arábia bola schopná v krajine vždy udržať rozsiahly nadnárodný patronát. Kríza v Jemene zvýšila pozornosť saudských autorít najmä z hľadiska rastúcej moci povstaleckej skupiny, ktorá podľa Saudskej Arábie, koná na príkazy Iránu, čo pokladá za potenciálne nebezpečenstvo. Keďže politická stabilita a územná celistvosť Jemenu je v jej najlepšom záujme, rozhodnutie podporiť prezidenta Hádího prostredníctvom vojenských jednotiek, predstavovalo jednoznačnú voľbu. Národné strategické záujmy Saudskej Arábie o stabilizáciu Jemenu obsahujú ochranu bezpečnosti hraníc, zabránenie potenciálnych iránskych ambícií o expanziu, boj s teroristickými hrozbami a zabezpečenie regionálneho bezpečia.¹⁰⁰

Intervencia Saudskej Arábie bola zdôvodnená súhlasom prezidenta Hádího, ktorý sám napísal BR OSN list, v ktorom žiadal o „*okamžitú podporu v každej jeho forme, prijatie potrebných opatrení, vrátane vojenskej intervencie na ochranu Jemenu a jeho obyvateľov pred pokračujúcou agresiou skupiny Húsióv*“.¹⁰¹ Prezident Hádí sa v tomto liste odvolal na článok 51 Charty OSN, ktorý garantuje „*prirodzené právo na individuálnu alebo kolektívnu sebaobranu, v prípade ozbrojeného konfliktu*“.¹⁰² Ako profesorka Deeks v tomto kontexte poznamenala, odvolanie sa na článok 51 by bolo relevantné iba v prípade, ak by Jemen reagoval na vonkajší útok. Povstalecká skupina má ale korene v Jemene a neexistuje žiadny priamy dôkaz, že by skupina jednala na základe rozkazov iného štátu.¹⁰³ Predsa len, odvolávanie sa na článok 51 v konkrétnej situácii s ohľadom na nešťátneho aktéra vyvoláva intenzívnu diskusiu, či je sebaobrana skutočne korektná ako právny základ pre takéto použitie sily. Východiskovým bodom diskusie je nasledujúca veta v poradnom stanovisku Medzinárodného súdneho dvora s názvom *Právne dôsledky výstavby múru na okupovaných palestínskych územiach*: „*článok 51 Charty teda uznáva existenciu prirodzeného práva na sebaobranu v prípade ozbrojeného útoku jedného štátu proti druhému*“.¹⁰⁴ Niektorí autori uznávajú existenciu priestoru na sebaobranu aj proti nešťátnym subjektom. V skutočnosti, Gray poznamenáva, že Medzinárodný súdny dvor nehovorí, že právo na sebaobranu existuje

¹⁰⁰ KARAKIR, I.: *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. 2018. s. 130

¹⁰¹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Identical letters dated 26 March 2015 from the Permanent Representative of Qatar to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council*. S/2015/217. s. 4

¹⁰² Charta Organizácie Spojených národov, čl. 51

¹⁰³ DEEKS, A.: *International Legal Justification for the Yemen Intervention: Blink and Miss It*. 2015

¹⁰⁴ *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion*, I. C. J. Reports 2004. 2004. s. 194

len v prípade ozbrojeného konfliktu jedného štátu proti druhému.¹⁰⁵ Otázkou teda zostáva, či za daných okolností, odôvodnenie zásahu v kontexte s článkom 51 Charty OSN je dostatočným elementom na to, aby bola intervencia považovaná za legítimnu.

Článok 51 nepovoľuje použitie ozbrojených síl zameraných na neštátne subjekty na území iného štátu bez jeho súhlasu. V tomto kontexte pripadá do úvahy aj posúdenie sily súhlasu prezidenta Hádiho po jeho rezignácii, úteku a následnom odvolaní svojej rezignácie.¹⁰⁶ Jeho súhlas samozrejme je za daných okolností spochybiteľnejší než by bol, keby zostal pri moci v Jemene. Napriek tomu existuje značný počet príkladov, kedy štát vojensky konal s podporou a súhlasom vodcu, ktorý stratil kontrolu nad svojou krajinou.¹⁰⁷

1.5.4 Irán

V regionálnom prostredí vojny v Jemene je Irán kľúčovým aktérom. Iránska diskusia je celkovo v rozpore s tým, ako Saudská Arábia chápe krízu. Kým Saudská Arábia tvrdí, že prevzatie moci povstaleckou skupinou predstavuje narušenie normálneho stavu, z hľadiska Iránu je to prirodzený dôsledok vládneho útlaku a externých vzťahov. Irán spochybňuje legitimitu prezidenta Hádiho a považuje vojenský útok Saudskej Arábie za svojvoľný a nelegálny.¹⁰⁸ Na začiatku vojny Irán podporoval povstaleckú skupinu vo forme provízií pre vojenské jednotky a výcviku milícií. Najúčinnější podpora, ktorú skupina dostala bola v oblasti médií.¹⁰⁹ Aj keď z pohľadu Saudskej Arábie je hnutie priamo ovládané Iránom, neexistuje na to žiadny priamy dôkaz. Napriek tomu sa záujmy povstaleckej skupiny a Iránu jednoznačne zhodujú v rámci snahy znížiť vplyv Saudskej koalície v regióne.¹¹⁰ Podľa profesora Zamira, financovanie, materiálna alebo politická podpora nestačia na to, aby sa Irán stal stranou konfliktu, či už proti samotnému Jemenu, Saudskej Arábii, alebo iným štátom, ktoré sú priamo zapojené do ozbrojeného konfliktu.¹¹¹ Nemožno však popierať výrazný tok zbraní z Iránu smerom do Jemenu. Zostáva však nejasné, či boli tieto zbrane konkrétne určené pre povstaleckú skupinu. Takmer úplná námorná blokáda, ktorú Saudská Arábia presadzovala od začiatku vojenskej intervencie totižto značne sťažila pašovanie

¹⁰⁵ PETERS, A. – MARXSEN, CH. et al.: *Self-defence against non-state actors: impulses from the max planck dialogues on the law of peace and war*. 2017. s. 24

¹⁰⁶ HAQUE, A.A.: *The United Nations Charter at 75: Between Force and Self-Defense — Parat One*. 2020

¹⁰⁷ DEEKS, A.: *International Legal Justification for the Yemen Intervention: Blink and Miss It*. 2015

¹⁰⁸ SELVIK, K.: *War in Yemen: the view from Iran*. 2015. s. 2

¹⁰⁹ TRANSFELD, M.: *Iran's Small Hand in Yemen*. 2017

¹¹⁰ BOLEY, J. – EVANS, K. et al.: *A Conflict Overlooked: Yemen in Crisis*. 2017. s. 4

¹¹¹ ZAMIR, N.: *Classification of Conflicts in International Humanitarian Law: The Legal Impact of Foreign Intervention in Civil Wars*. 2017. s. 214

zbraní do krajiny. Podpora Iránu sa aj napriek tomu v posledných rokoch podľa OSN zvýšila. Podľa záverečnej správy odborníkov OSN, ktorí monitorujú situáciu, niektoré zbrane, vrátane rakiet, sú do krajiny pašované. Koaličné námorné plavidlá tiež zachytili niekoľko lodí prevážajúcich zbrane iránskej výroby.¹¹² Panel expertov vo svojej správe z roku 2018 ďalej uviedol, že Irán buď priamo dodával potrebnú techniku povstaleckej skupine alebo neprijal dostatočné opatrenia na zabránenie nepriamym transferom, ktoré bolo v rozpore so zavedeným zbrojným embargom.¹¹³

Irán sleduje pri podpore neštátnych subjektov, ako je aj skupina Húsióv, rôzne ciele. Väzby na neštátne skupiny umožňujú Iránu získať určitú pozíciu pri rozhodovaní. Malé skupiny sú väčšinou viac závislé od určitej formy podpory, preto je pravdepodobné, že budú konať v súlade s iránskymi záujmami, aby si túto podporu udržali.¹¹⁴ Aj keď z historického hľadiska mal Irán veľmi malý vplyv v Jemene, z hľadiska ideológie bolo hnutie už od počiatku podporované Iránom, čo v konečnom dôsledku v očiach ostatných aktérov spôsobilo, že začali podozrievať Irán z pokusov o čiastočné a nakoniec skoro úplné prevzatie moci nad štátom. V tomto vzťahu medzi Iránom a povstaleckým hnutím hrá veľkú úlohu spoločné náboženstvo a ideológia ale nie je to jediným determinantom.¹¹⁵

Vonkajšia pomoc Iránu na jednej strane posilňuje legitímnosť povstaleckej skupiny, na strane druhej však vedie k tomu, že skupina je vykresľovaná ako iránsky spojenec, ktorý plní cudzie záujmy.¹¹⁶ Ak by sa tvrdenia, že Irán naozaj priamo ovláda skupinu potvrdili, vyvolalo by to viaceré zmeny. Okrem toho, že by sa celý konflikt internacionalizoval, pretože povstalecká skupina by už viac nepredstavovala neštátny subjekt, Irán by čelil viacerým obvineniam z narušenia suverenity štátu. Aj napriek tomu, že nie je možné identifikovať skutočnú rozsiahlosť iránskej podpory, pre skupinu je stále nevyhnutná, pretože nedisponujú žiadnym iným spojencom.

¹¹² BREHONY, N.: *War in Yemen: No end in sight as the state disintegrates*. 2020. s. 514

¹¹³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018. S/2018/594, para. 86–91, 97–104. s. 32

¹¹⁴ JUNEAU, T.: *Yemen and the Arab Spring: Elite Struggles, State Collapse and Regional Security*. 2016. s. 418

¹¹⁵ CERIOLI, L.G.: *Roles and International Behaviour: Saudi–Iranian Rivalry in Bahrain's and Yemen's Arab Spring*. 2018. s. 299

¹¹⁶ UNITED STATES – CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY.: *Guide to the Analysis of Insurgency* 2012. 2012. s. 29

1.5.5 Postoje ostatných štátov

Následne, ako vojenské jednotky povstaleckej skupiny obsadili mesto Saná, bolo v záujme mnohých krajín aby sa rastúca moc skupiny v Jemene destabilizovala. Tretie štáty majú v tomto kontexte možnosť uplatniť rôzne opatrenia, ktoré ale musia rešpektovať právne normy a ustanovenia. Podľa toho, štáty nesmú podporovať porušenie medzinárodného humanitárneho práva stranami ozbrojeného konfliktu a musia uplatniť svoj vplyv na to, aby sa zastavilo jeho porušovanie.¹¹⁷ Opatrenia, ktoré by mali prijať, sa líšia podľa úrovne vplyvu jednotlivých štátov na konflikt. Štáty, ktoré majú osobitý vplyv v tomto prípade sú tie, ktoré poskytujú priamu alebo nepriamu podporu rôznym stranám konfliktu, teda okrem už spomenutej Saudskej Arábie a Iránskej islamskej republiky, sú to hlavne Spojené kráľovstvo Veľkej Británie, USA a Francúzsko. Štáty majú povinnosť za každých okolností rešpektovať dohovory, čo vyžaduje, aby sa štáty zdržali transferu zbraní „*ak existuje očakávanie, založené na faktoch, že tieto zbrane boli použité na porušenie medzinárodných humanitárnych noriem*“.¹¹⁸

Z popredných svetových aktérov sú to práve USA, ktoré majú najväčšie vojenské zastúpenie v regióne.¹¹⁹ Po vytvorení koalície, Saudská Arábia hľadala v USA vojenskú podporu, ktorá bola čiastočne schválená, keď v roku 2015 prezident Obama prisľúbil logistickú a spravodajskú pomoc. Odvtedy USA dodávajú zbrane Saudskej Arábii ako podporu v bojoch v Jemene.¹²⁰ V poslednom mesiaci Obamovej administratívy bolo podniknutých niekoľko krokov na zastavenie predaja zbraní do Saudskej Arábie. V marci 2017 bolo v dôsledku nástupu nového prezidenta Trumpa rozhodnutie zmenené a predaj zbraní nakoniec prebehol. Pokiaľ ide o vojnu v Jemene, prezident Trump do značnej miery pokračoval v politike predošlej administratívy. Hoci obe administratívy často zdôrazňovali, že koalícia Saudskej Arábie dosahuje lepšie výsledky práve vďaka podpore USA, aj napriek tomu, že bez podpory USA by koalícia pravdepodobne nikdy nebola schopná fungovať, existuje mnoho prípadov, ktoré svedčia o opaku.¹²¹ V dôsledku nástupu nového prezidenta Bidena do funkcie, politika voči Jemenu a podpora Saudskej Arábie mala byť pozastavená.

¹¹⁷ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*, 2005, s. 511

¹¹⁸ Komentár Medzinárodného výboru Červeného kríža.: *Ženevský dohovor I, článok 1/Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, 1949 – Commentary of 2016, Article 1: Respect for the Convention*. 2016. para. 161

¹¹⁹ SEREBROV, S.: *Yemen Crisis: Causes, Threats and Resolution Scenarios*. 2017. s. 8

¹²⁰ QUARESHI, W.A.: *The Crisis in Yemen: Armed Conflict and International Law*. 2020. s. 238

¹²¹ JOHNSEN, G.D.: *Trump and counterterrorism in Yemen: the first two years*. 2019. s. 5

Bidenova administratíva dokonca dočasne zastavila predaj zbraní do Saudskej Arábie a Spojených arabských emirátov.¹²²

Okrem USA vo vedení koalície je zastúpená aj Veľká Británia a Francúzsko, keďže patria medzi hlavných dodávateľov zbraní do Saudskej Arábie.¹²³ Veľká Británia hrá v BR OSN dvojakú úlohu ako diplomatický držiteľ spisu Jemenu a ako vojenský poradca saudskoarabskej koalície v Rijáde. Britskí diplomati tvrdia, že táto dualita *„ má vplyv nielen na saudskú vojenskú stratégiu, ale aj na jej diplomatické myslenie, napríklad bráni Saudskej Arábii spustiť totálny útok na prístavné mesto Hudajda“*.¹²⁴ V rokoch 2010 až 2017 bolo Spojené kráľovstvo druhým najväčším vývozcom zbraní do Saudskej Arábie. Dokonca aj rozhodnutie britského súdu, ktoré vyhlásilo vývozné licencie do Saudskej Arábie za nezákonné, nestačilo na to, aby sa tok zbraní zastavil.¹²⁵ Rozhodnutie súdu totiž neznamenalalo, že Veľká Británia musí zastaviť vývoz zbraní do Saudskej Arábie, znamenalo to, že musela pozastaviť udeľovanie nových vývozných licencií. Ministerka zahraničných vecí Veľkej Británie, Liz Truss, neskôr poznamenala, že *„neexistuje jasné riziko, že vývoz zbraní a vojenského materiálu do Saudskej Arábie by mohlo byť zneužitý na páchanie vážnych porušení medzinárodného humanitárneho práva“*, čo je v konečnom dôsledku v rozpore s tvrdeniami panelu expertov OSN.¹²⁶ Pozícia Veľkej Británie, Francúzska, USA a všetkých ostatných štátov, ktoré transferovali muníciu do Saudskej Arábie, bola vo veľkej miere kritizovaná, z dôvodu, že Saudská Arábia v očiach širokej verejnosti používala vojnové prostriedky nezodpovedne. Krajiny sa tak vystavili riziku, že dodané zbrane budú použité v rozpore s medzinárodným humanitárnym právom.¹²⁷

Rusko zohráva v jemenskom konflikte úplne inú úlohu, než zatiaľ spomenuté mocnosti. Hoci vojensky nezasahuje, neznamená to, že jeho účasť je absolútne vylúčená. Podľa Atlantickkej rady, Rusko už dlho požaduje vnútorný dialóg s cieľom ukončiť konflikt a ponúka svoje služby ako sprostredkovateľ. Po tom, čo povstalecká skupina prevzala hlavné mesto v roku 2015, USA, Veľká Británia, Francúzsko a niekoľko ďalších krajín stiahli svoje veľvyslanectvá. Aj napriek tomu, že ostatné mocnosti už dávno nedisponovali svojimi

¹²² BBC NEWS.: *Yemen war: Joe Biden ends support for operations in foreign policy reset*. 2021

¹²³ SEREBROV, S.: *Yemen Crisis: Causes, Threats and Resolution Scenarios*. 2017. s. 8

¹²⁴ WINTOUR, P.: *Yemen civil war: the conflict explained*. 2019

¹²⁵ JOHNSEN, G.D.: *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. 2021. s. 36

¹²⁶ SMOUT, A.: *Britain says it can restart Saudi Arabia arms export licences*. 2020

¹²⁷ AMNESTY INTERNATIONAL.: *Court ruling over UK arms sales to Saudi Arabia a 'deadly blow' to Yemeni civilians*. 2017

veľvyslanectvami v hlavnom meste, Rusko si svoje ponechalo až do roku 2017.¹²⁸ V apríli 2015 bolo Rusko jediným štátom BR OSN, ktorý sa zdržal hlasovania o rezolúcii 2216, ktorá vyzývala povstaleckú skupinu aby sa okamžite stiahla zo všetkých zabratých oblastí a uvalila na skupinu zbrojné embargo. O tri roky neskôr, vo februári 2018, Rusko vetovalo rezolúciu o predĺžení zbrojného embarga, ktorá obvinila Irán z jeho porušovania. Po vetovaní rezolúcie, Rusko navrhlo pozmenenú rezolúciu, v ktorej Irán nebol vystavený kritike. Ako jeden z mála štátov sa tiež postavilo proti označeniu povstaleckej skupiny za teroristickú organizáciu. Kľúčovým úspechom Ruska v tomto smere je jeho schopnosť udržať si priateľské vzťahy s každým štátom a neštátnym aktérom zapojeným do tohto konfliktu.¹²⁹ Napriek tomu všetkému, Rusko viackrát prejavilo nesúhlas s akciami povstaleckej skupiny. V prvom rade to bola kritika za zabitie bývalého prezidenta Saleha, útoky povstalcov na ropné zariadenia Saudskej Arábie a v neposlednom rade aj opakované odmietnutie nadviazať obchodné vzťahy s povstaleckou skupinou.¹³⁰

1.6 Úloha Organizácie Spojených národov a pokusy o mierové riešenie konfliktu

Hlavným cieľom OSN je udržiavanie medzinárodného mieru a bezpečnosti medzi národmi a byť centrom, ktoré dosahuje medzinárodnú spoluprácu a harmonizáciu. Oba nezávislé štáty boli ešte pred spojením prijaté do OSN, pričom severný Jemen bol prijatý v roku 1947 a južný Jemen v roku 1967.¹³¹ Jemenský konflikt je na pôde OSN riešený hlavne v rámci BR OSN a Rady pre ľudské práva. Už od vypuknutia povstania v Jemene na začiatku roka 2011 sa OSN snaží nájsť mierové riešenie. Prvým zasiahnutím bolo poskytnutie podpory rokovaniu medzi vládou a opozíciou, ktorých výsledkom bolo podpísanie iniciatívy GCC.¹³² V novembri 2011 jemenská kríza teda vstúpila do fázy externe riadenej politickej transformácie, ktorá bola namierená na implementáciu mierového plánu pod záštitou OSN. Viac ako 30 krajín a medzinárodných organizácií spolupracovalo na dosiahnutí stanovených cieľov.¹³³ Aj napriek tomuto pokusu o politickú transformáciu, konflikty medzi ozbrojenou skupinou a vládnymi silami ďalej eskalovali. OSN umožnila

¹²⁸ KATZ, M.N.: *Russia is friendly with the Houthis in Yemen. But it's complicated*. 2021

¹²⁹ OLAZÁBAL, I.D. – HAMAD, L.: *Russia's Multidimensional Approach to the Yemen War*. 2019

¹³⁰ KATZ, M.N.: *Russia is friendly with the Houthis in Yemen. But it's complicated*. 2021

¹³¹ UNITED NATIONS.: *The United Nations in Yemen*. 2022

¹³² UNITED NATIONS POLITICAL AND PEACEBUILDING AFFAIRS.: *Special Envoy Yemen*. 2012

¹³³ SEREBROV, S.: *Yemen Crisis: Causes, Threats and Resolution Scenarios*. 2017. s. 4

niekoľko kôl rokovaní v snahe vyriešiť konflikt mierumilovnými spôsobmi.¹³⁴ Prvé kolo rokovaní v Ženeve v roku 2015 sa ukázalo ako bezvýhodiskové, pretože obe strany odmietli spolu čo i len sedieť v jednej miestnosti. Aj napriek tomu, že počas najväčšej krízy sa medzinárodné spoločenstvo prostredníctvom mierových rozhovorov pod vedením OSN zapojilo do úsilia o nastolenie mieru, žiadne z prímerí, ktoré sprostredkovali nebolo trvalé. Prvé prímerie z roku 2015 bolo takmer okamžite porušené oboma stranami. Podobne prebiehal aj druhý pokus o prímerie v auguste 2016, ktoré sa zrútilo po 4 mesiacoch mierových rozhovorov v Kuvajte. Nasledujúce prímeria často kolabovali už do 72 hodín od ich začiatku.¹³⁵ Pre Jemen bolo vytvorených niekoľko zvláštnych vyslancov, ktorí sa riadia hlavnými zásadami stanovenými v rezolúcii OSN 2216, ktorá vyzýva povstalcov aby opustili okupované mestá. V momentálnej situácii, kde kontrola povstaleckej skupiny výrazne narástla, sa však poukazuje na to, že táto rezolúcia, nie je dostatočným funkčným rámcom na ukončenie sporov. V rámci prístupu OSN bolo uvalené zbrojné embargo a ciele sankcie na prezidenta Saleha, jeho najstaršieho syna a troch členov povstaleckej skupiny. Ďalej OSN vytvorila panel expertov na monitorovanie sankčného režimu a situácie v Jemene.¹³⁶

Po ukončení prvej fázy vojenskej intervencie, arabská koalícia na čele so Saudskou Arábiou začala svoju druhú fázu, ktorá mala za cieľ vybudovať bezpečný a s stabilný Jemen. Táto fáza niesla názov *Operation Renewal of Hope*.¹³⁷ Nová operácia v apríli 2015 oficiálne ukončila predošlú, ktorá sa niesla hlavne vo vojnovom duchu. Táto náhla zmena vyvolala otázky týkajúce sa cieľov tejto operácie, ktoré boli zo začiatku značne nejasné. Čiastočný zmätok bol vyvolaný hlavne tvrdeniami, že ide o zastavenie vojenských operácií, čo ale bolo v nasledujúcich dňoch vyvrátené vyjadrením generála Asiriho, ktorý sa prisľúbil, že operácia bude aj naďalej zahŕňať vojenskú akciu, ktorá bude zameraná na zastavenie povstaleckej skupiny. Hlavnými cieľmi by ale naďalej mali zostať aj pokusy o reštartovanie mierových rokovaní a rýchle obnovenie politického procesu.¹³⁸

Do roku 2018 sa úsilie OSN sústredilo skôr na krízový manažment ako na realizáciu krokov smerom k mieru. V decembri 2018 sa podarilo OSN sprostredkovať Štokholmskú dohodu medzi vládou prezidenta Hádiho a povstaleckou skupinou. Prvý bod dohody bol

¹³⁴ UNITED NATIONS POLITICAL AND PEACEBUILDING AFFAIRS.: *Special Envoy Yemen*. 2012

¹³⁵ EGEL, D. et al.: *Building an Enduring Peace in Yemen: Lessons from Five Years of RAND Research*. 2021. s. 8

¹³⁶ JOHNSEN, G.D.: *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. 2021. s. 47

¹³⁷ TOMEČKOVÁ, L.: *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. 2015. s. 14

¹³⁸ WEINBERG, D.A.: *Understanding 'Operation Renewal of Hope' in Yemen*. 2020

sústredený na mesto Hudajda, pričom sa vyžadovalo, aby povstalecká skupina odovzdala mesto miestnym obranným silám a aby prezident Hádí zastavil vojenskú ofenzívu pri jeho dobývaní. Ofenzíva sa ukončila ale povstalecká skupina odovzdala kontrolu nad mestom z jednej vnútornej skupiny do druhej. Nakoniec, Štokholmská dohoda nedosiahla svoje ciele, pretože žiadna zo strán nesúhlasila s odstúpením od prístavu Hudajda. Výsledkom je, že povstalecká skupina doteraz ovláda mesto.¹³⁹ V nasledujúcom období sa zvýšilo politické napätie aj medzi vládou a južnými separatistickými skupinami, čo viedlo v novembri 2019 k podpísaniu Dohody z Rijádu, sprostredkovanú Saudskou Arábiou s cieľom ukončiť nestabilitu v južnom Jemene. Bezpečnostná situácia však zostala rovnaká a implementácia dohody je veľmi obmedzená.¹⁴⁰ V priebehu roka 2020 bola veľká časť úsilia zameraná na sprostredkovanie spoločného vyhlásenia, ktoré zahŕňovalo celoštátne prímerie, ekonomické a humanitárne kroky a obnovenie politického procesu. Avšak počas roka 2020 sa toto prímerie nedokázalo dosiahnuť.¹⁴¹

Neústupnosť strán tohto konfliktu a ich neochota priniesť obeť na zastavenie vojny vytvára situáciu, v ktorej čím ďalej tým viac chudobnejšie obyvateľstvo stráca akúkoľvek príležitosť na politickú participáciu. V konečnom dôsledku, internacionalizácia pôvodne vnútorného konfliktu skomplikovala jeho riešenie, ale zásadne nezmenila pôvodné ciele domácich bojovníkov. V prípade ukončenia vojny by mali byť jemenské ciele uznané v rámci toho, čo pôvodne predstavovali a mali by disponovať väčšiu dôležitosťou ako ciele medzinárodných aktérov.¹⁴²

¹³⁹ JOHNSEN, G.D.: *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. 2021. s. 47

¹⁴⁰ UNITED NATIONS POLITICAL AND PEACEBUILDING AFFAIRS.: *Special Envoy Yemen*. 2012

¹⁴¹ JOHNSEN, G.D.: *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. 2021. s. 48

¹⁴² BARON, A. – HAMDANI, A.R.: *The „Proxy War“ Prism on Yemen*. 2019

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom diplomovej práce je analýza porušovania humanitárneho práva v ozbrojenom konflikte s nemedzinárodným charakterom v Jemene všetkými stranami. Z hľadiska naplnenia hlavného cieľa sme si stanovili niekoľko parciálnych cieľov, ktoré nám pomôžu zreteľnejšie pochopiť súčasnú situáciu a následne vytvoria rámec vhodný na skúmanie hlavného cieľa.

Kľúčovým aspektom a zároveň jedným z parciálnych cieľov je charakteristika historického rámca, ktorý nám pomáha nahliadnuť bližšie do skúmanej problematiky a určiť pôvod ozbrojeného konfliktu. V záujme naplnenia hlavného cieľa sme v teoretickej časti podrobne opísali priebeh konfliktu a faktory, ktoré mu predchádzali. V prospech pochopenia faktorov, ktoré podnietili krízu, je našim ďalším cieľom preskúmanie základných skutočností, ktoré viedli k tejto situácii. Medzi kľúčové faktory patria rozličný vývoj prvotne samostatných jemenských štátov, ich neskoršie spojenie, na ktoré štáty neboli pripravené a následná eskalácia Arabskej jari. Aby sme lepšie pochopili zdroje politického nepokoja v Jemene, bolo potrebné vysvetliť dôležitosť kmeňov a ich odlišný rozvoj pri formovaní severného a južného Jemenu. Elementárnym a najdôležitejším parciálnym cieľom je klasifikácia ozbrojeného konfliktu z pohľadu medzinárodného práva, čo nám umožňuje špecificky určiť aké právne normy a rámce môžu byť na posúdenie porušení v tomto kontexte využité. Okrem toho je potrebné preskúmať zákonnosť použitia sily všetkých strán konfliktu, aby bolo možné dospieť k záveru, kto používa legitímnu silu v súlade s medzinárodným právom. Podstatným elementom záverečnej práce je špecifický opis aktérov a ich klasifikácia z pohľadu medzinárodného práva. Práca okrem iného hodnotí povahu konfliktu aj z hľadiska náchylnosti k interpretácii konfliktu ako zástupnej vojny medzi Saudskou Arábiou a Iránom alebo ako náboženským konfliktom.

Pri spracovaní problematiky sme používali väčšinou cudzojazyčné zdroje, nakoľko sa tejto problematike venuje len málo domácich autorov. Hoci sa danej problematike venuje určitý počet autorov, ktorí ponúkajú viaceré pohľady na danú problematiku, oficiálne konflikt stále pretrváva a jeho riešenie ostáva v nedohľadne. Tento fakt znemožnil akúkoľvek snahu o zhrnutie finálnych výsledkov konfliktu. Typológia zozbieraných údajov pozostáva z názorov autorov, prameňov medzinárodného humanitárneho práva, rezolúcií a výročných správ, ktoré svojou hodnovernosťou a profesionalitou vytvárajú dôveryhodnosť celej predkladanej záverečnej práce. Popritom sme používali metódu abstrakcie definícií.

Sotva badateľná pozornosť zahraničných a domácich autorov, ktorí sa venujú danej problematike, spôsobila nedostatočný počet overiteľných a seriózných zdrojov. Limitujúcim faktorom v rámci dostupných údajov, ktoré sa venujú skúmanej problematike bola nezhoda autorov v otázkach domácej legitimacy v Jemene, klasifikácie konfliktu v súlade s medzinárodným právom a s tým súvisiaca kolízia medzi autormi ohľadom pojmu zástupná vojna, ktorá bola aplikovateľná priamo na kontext jemenského konfliktu. Autori sa teda nezhodujú, či vojna v Jemene má alebo nemá aspekty zástupnej vojny a či zúčastnené štáty týmto spôsobom menia charakter konfliktu z nemedzinárodného na medzinárodný. Parciálna kontroverznosť tejto problematiky sa odzrkadlila aj v odlišných interpretáciách konfliktu, legitímnych základov a aplikovateľnosti medzinárodného humanitárneho práva a s ním spájaných skutočností, v závislosti od geografického pôvodu zdroja. Prístup k presným a overiteľným faktom je zložitý, čo bráni komplexnej analýze konfliktu z pohľadu medzinárodného práva. Navyše, Jemen nepritiahol pozornosť medzinárodného spoločenstva v rovnakej miere ako v iných konfliktných zónach, preto existuje pomerne málo pokusov o systematickú a komplexnú dokumentáciu situácie.

Práca je rozdelená na dve hlavné časti. Prvá časť vysvetľuje pozadie, ktoré viedlo k ozbrojenému konfliktu, zároveň klasifikuje kľúčových aktérov a analyzuje ich právny základ na zahájenie útoku. V neposlednom rade analyzuje charakter konfliktu z pohľadu medzinárodného práva, aby bolo možné identifikovať pravidlá, zmluvy a obyčaje, ktoré sú uplatniteľné na jemenský konflikt. Druhá časť sa venuje platným normám upravujúcim ľudské práva a medzinárodné humanitárne právo, spolu s činmi oboch strán konfliktu, aby sme mali možnosť rozoznať porušovanie týchto ustanovení. Nakoniec analyzuje správanie všetkých strán v konflikte a poskytuje sumár doposiaľ zistených porušení medzinárodného humanitárneho práva, ktoré boli z veľkej časti vyšetrované panelom expertov OSN na Jemen.

3 Výsledky práce a diskusia

3.1 Následky konfliktu súvisiace s porušením medzinárodného humanitárneho práva

Na úvod je dôležité poznamenať, že problematiku porušení medzinárodného humanitárneho práva vo vzťahu ku konfliktu v Jemene analyzujeme primárne v časovom rozpätí od jeho vznik až po rok 2020. Nakoľko neexistuje priestor na dokumentáciu a podrobnú analýzu všetkých priestupkov v tomto kontexte, budeme zameriavať svoju pozornosť najmä na systematicky sa opakujúce porušenia hlavných noriem medzinárodného humanitárneho práva páchaných všetkými stranami konfliktu.

Okrem toho, že sa pravidlá medzinárodného humanitárneho práva snažia obmedziť následky ozbrojených konfliktov, stanovujú aj povinnosti štátov a neštátnych aktérov počas ozbrojeného konfliktu. Najhlavnejšia oblasť humanitárneho práva sa sústreďuje na rýchly a nerušený prechod humanitárnej pomoci, ochranu civilistov, utečencov, väzňov, ranených a chorých.

Najdôležitejším dôsledkom konfliktu v Jemene je potláčanie ľudských práv a narušanie právneho štátu. Jemenská republika sa vo svojej ústave hlási k princípom právneho štátu a potvrdzuje svoj súhlas okrem iného aj s Chartou OSN a Medzinárodnej deklarácií ľudských práv.¹⁴³ Pri predpoklade, že žiadny z externých aktérov konflikt nijakým spôsobom nezinternacionalizoval, pokladáme situáciu za nemedzinárodný ozbrojený konflikt. V závislosti od tohto predpokladu sa pole aplikovateľnosti medzinárodného práva vzťahuje najmä na Ženevské konvencie z roku 1949, najmä na ich spoločný článok 3, Dodatkový protokol II k Ženevským konvenciám z roku 1977, týkajúci sa ochrany obetí nemedzinárodných ozbrojených konfliktov a obyčajové medzinárodné humanitárne právo.

Už v ranom štádiu konfliktu vznieslo OSN a niekoľko ďalších medzinárodných mimovládnych organizácií obvinenia v oblasti porušovania medzinárodného humanitárneho práva a zákonoch týkajúcich sa ľudských práv. V rámci korektného posudzovania jednotlivých činov, panel expertov na Jemen, poverený BR OSN poskytuje informácie a monitoruje situáciu v Jemene, pričom zároveň poskytuje výročné správy o porušeníach medzinárodného humanitárneho práva s náležitými závermi a dôkazmi, ktoré získal

¹⁴³ Ústava Jemenskej republiky, čl. 6

v súvislosti s každým vyšetrovaním. Tieto zistenia, okrem iných, podporujú pretrvávajúce obavy z porušovania medzinárodného humanitárneho práva všetkými stranami konfliktu.¹⁴⁴

3. 1. 1 Medzinárodnoprávny rámec dodržiavania zásad proporcionality, preventívneho opatrenia, rozlišovania a ochrany lekárskejších jednotiek

Zásady proporcionality, preventívneho opatrenia, rozlišovania a ochrany lekárskejších jednotiek platia ako normy medzinárodného obyčajového práva a sú aplikovateľné aj v medzinárodných, aj v nemedzinárodných ozbrojených konfliktoch. V konkrétnom prípade ozbrojeného konfliktu nemedzinárodného charakteru v Jemene sú tieto normy obsiahnuté v Dodatkovom Protokole II a v spoločnom článku 3 Ženevských konvencií.

Prvou zo základných skúmaných zásad vedenia ozbrojeného konfliktu je *zásada proporcionality*. Zásada proporcionality stanovuje, že akýkoľvek útok, ktorý spôsobí nadmernú stratu na civilných životoch alebo objektoch, v porovnaní s vojenskou výhodou, ktorú tento útok prinesie, je zakázaný. V prípade nemedzinárodného ozbrojeného konfliktu je zásada nepriamo obsiahnutá v Dodatkovom Protokole II. Hoci Dodatokový protokol II neobsahuje výslovný odkaz na zásadu proporcionality pri útoku, pokladá sa za súčasť *zásady ľudskosti*¹⁴⁵, ktorý je v ňom výslovne uvedený.¹⁴⁶

Pri ochrane civilného obyvateľstva, najmä pri útokoch v husto zaľudnených oblastiach je nutné rešpektovať *zásadu preventívneho opatrenia*, ktorá stanovuje, že „*pri vedení vojenských operácií je potrebné venovať neustálu pozornosť v rámci ušetrzenia civilného obyvateľstva a civilných objektov. Musia sa prijať všetky možné opatrenia, aby sa predišlo náhodným udalostiam a v každom prípade minimalizovať straty na životoch civilistov, zranenia civilistov a škody na civilných objektoch*“.¹⁴⁷ Dodatokový protokol II týkajúci sa nemedzinárodných konfliktov, ktorý je v tomto prípade aplikovateľný síce výslovne nevyžaduje takéto opatrenia ale stanovuje, aby „*civilné obyvateľstvo, ako aj jednotliví civilisti, neboli objektom útoku*“, pričom túto požiadavku je možné splniť len za

¹⁴⁴ ALHARIRI, W. – MOOREHEAD, A.: U.N.: *Panel of Experts Finds “Widespread Violations” of International Law in Yemen*. 2017

¹⁴⁵ Zásada ľudskosti v medzinárodnom humanitárnom práve zakazuje spôsobovať akékoľvek utrpenie alebo zranenie, ktoré nie je nevyhnutné na dosiahnutie legitímneho cieľa v konflikte. In. INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS.: *What is IHL?*. 2004

¹⁴⁶ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 48

¹⁴⁷ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 51

predpokladu prijatia preventívnych opatrení pri útoku.¹⁴⁸ V tomto prípade je dôležité zdôrazniť, že vo všetkých fázach útoku platí, že zásada preventívneho opatrenia sa musí uplatňovať v spojení so zásadou proporcionality. Inými slovami, aj keď predpokladané straty na životoch civilistov, zranenia civilistov a škody na civilných objektoch nie sú nadmerné v závislosti od očakávanej výhody, ktorú útok ponúkne, útočiaca strana musí aj tak vziať do úvahy všetky preventívne opatrenia na výber prostriedkov a metód vedenia útoku, aby sa vyhla spôsobeniam náhodných škôd.¹⁴⁹

Medzi ďalšie zásady medzinárodného humanitárneho práva patrí *zásada rozlišovania*, ktorá zahŕňa predovšetkým povinnosť vyhýbať sa alebo v každom prípade minimalizovať spôsobenie náhodnej smrti, zranenia alebo zničenia osoby alebo predmetu. V súlade s medzinárodným humanitárnym právom „*strany konfliktu musia vždy rozlišovať medzi civilistami a bojovníkmi, pričom útoky môžu byť namierené len proti bojovníkom a nesmú smerovať proti civilistom*“.¹⁵⁰

Medzinárodné humanitárne právo tiež stanovuje, že všetky útoky musia byť prísne obmedzené na vojenské ciele, pričom civilné objekty nesmú byť predmetom útokov. Civilné objekty sú ďalej definované ako „*všetky objekty, ktoré nie sú vojenskými cieľmi*“.¹⁵¹ Podľa medzinárodného humanitárneho práva „*zdravotnícke jednotky určené výlučne na lekárske účely musia byť rešpektované a chránené za každých okolností*“.¹⁵² Nemocnice strácajú ochranu pred útokom iba vtedy, ak nevykonávajú svoju humanitárnu funkciu, teda sú využívané na páchanie trestných činov. Za takýchto okolností, útočiaca sila musí vydať varovanie, aby protistrana prestala zneužívať zdravotnícke zariadenia, stanoviť primeranú lehotu na ukončenie zneužívania zdravotníckych zariadení a útočiť len prípade, že bolo varovanie nevypočuté.¹⁵³

3.1.1.1 Útoky na civilné obyvateľstvo, lekárske jednotky a civilné objekty v Jemene

Povstalecké sily Húsiov a koalícia Saudskej Arábie sa už od eskalovania konfliktu dopúšťali systematických útokov, ktorých výsledkom bolo porušovanie zásad rozlišovania, proporcionality a preventívneho opatrenia. Povstalecká skupina žiadnym spôsobom

¹⁴⁸ *Dodatkový protokol k Ženevským konvenciam z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter*, čl. 13 para. 1

¹⁴⁹ MELZER, N- - KUSTER, E.: *International humanitarian law: A Comprehensive Introduction*. 2016. s. 43

¹⁵⁰ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 3

¹⁵¹ MELZER, N- - KUSTER, E.: *International humanitarian law: A Comprehensive Introduction*. 2016. s. 105

¹⁵² HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 91

¹⁵³ MWATANA FOR HUMAN RIGHTS.: *Withering Life: The Human Rights Situation in Yemen 2018*. 2018

nerespektovala žiadne normy medzinárodného humanitárneho práva a páchala útoky cielené na civilné obyvateľstvo, vrátane ostreľovania civilistov a zdravotníckeho personálu, ničenia nemocníc, civilných priestorov a zabíjania zranených civilistov.¹⁵⁴ Letecké útoky koalície boli už v počiatku vojenskej intervencie podozrievané z vedenia nerozlišujúcich útokov proti civilnému obyvateľstvu a civilným objektom, vrátane obytných budov, zdravotníckych zariadení a jej personálu. Keďže jediný subjekt, ktorý je schopný uskutočniť nálety tohto druhu je Saudská Arábia, je veľmi nepravdepodobné, že by iný subjekt ako členský štát koalície vykonal útok. Úrad OSN pre ľudské práva informoval, že medzi 26. marcom 2015 a 8. novembrom 2018 bolo v Jemene celkovo 17 640 civilných obetí, z čoho väčšina týchto obetí bola výsledkom leteckých útokov uskutočnených koalíciou vedenou Saudskou Arábiou.¹⁵⁵ Koalícia Saudskej Arábie už od začiatku všetkých podniknutých akcií proti povstaleckej skupine, ako podotkol panel expertov na Jemen, „plošne a systematicky“ zameriavala svoje letecké útoky na civilistov, buď bombardovaním obytných štvrtí, civilných objektov, nemocníc alebo označením celých miest za vojenské ciele.¹⁵⁶

V prvom roku vypuknutia konfliktu bolo zdokumentovaných 119 koaličných bojových letov, pričom mnohé zahŕňali letecké útoky na civilné oblasti, vrátane táborov pre utečencov, svadiieb, civilných vozidiel, autobusov, lekárskeho zariadení, škôl, mešít alebo trhov.¹⁵⁷ V tomto období muselo civilné obyvateľstvo navyše čeliť viacerým útokom na sanitky a zranených civilistov snažiacich sa dostať ku zdravotníckej pomoci a zdravotníckemu personálu, ktorí sa pokúšali dostať ku zdravotníckemu materiálu. Okrem iného boli zaznamenané viaceré útoky na nemocnice, či už vo forme strelby na personál alebo vo forme leteckých útokov, nielen zo strany koalície ale aj zo strany povstaleckej skupiny.¹⁵⁸ Hneď

¹⁵⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 36

¹⁵⁵ UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER.: *Bachelet urges States with the power and influence to end starvation, killing of civilians in Yemen*. 2018

¹⁵⁶ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*, 26 January 2016. S/2016/73. s. 37

¹⁵⁷ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 39

¹⁵⁸ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 39, 49

po tom, ako povstalecká skupina nadobudla kontrolu nad hlavným mestom, sa začala séria systematických útokov, vrátane cieleného ostreľovania plachetníc s utekajúcimi civilistami, ničenia domov, používania nášľapných mín, raketových útokov v civilných oblastiach, ktorých výsledkom bolo zranenie mnohých civilistov.¹⁵⁹ Podľa informácií OSN a viacerých medzinárodných mimovládnych organizácií, povstalecké sily viac ako raz ubytovali migrantov a utečencov z Afriky do budov, ktoré boli považované za cieľ leteckých útokov a tým ich použili ako ľudský štít.¹⁶⁰

Nasledujúci rok bolo vyšetrovaných ďalších 10 leteckých útokov koalície, ktoré zničili nielen obytné budovy, ale aj niekoľko nemocníc. Vo väčšine týchto prípadov neboli dostupné žiadne dôkazy o tom, že by letecké útoky zaútočili na legitímne vojenské ciele, pričom žiaden z útokov nespĺnil požiadavky medzinárodného humanitárneho práva proporcionality a preventívnych opatrení pri útoku.¹⁶¹ Medzi tieto útoky patrí aj útok orientovaný na pohreb, pričom sa predpokladalo, že medzi zúčastnenými budú aj vojenský a politickí vodcovia povstaleckej skupiny. Vzhľadom na to, že výsledkom útoku bol veľký počet civilných obetí, s ktorými sa malo počítať už pred útokom, panel expertov sa vyjadril že „*nie je presvedčený, že boli splnené požiadavky medzinárodného humanitárneho práva týkajúce sa proporcionality*“.¹⁶² Používanie výbušnej munície v husto obývaných oblastiach zo strany povstaleckej skupiny aj naďalej predstavovalo veľké riziko pre civilistov, pričom boli zistené 4 takéto incidenty, ktoré spôsobili poškodenie obytného domu, školy, nemocnice a spôsobili niekoľko strát na životoch.¹⁶³

Rovnaký počet leteckých útokov koalície, ktoré mierili najmä na civilistov a civilné objekty sa opakoval aj v roku 2017. Za toto obdobie sa Saudská Arábia verejne priznala len k 2 útokom, pričom poskytnuté informácie a dôvody ich útoku boli považované za veľmi

¹⁵⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 51

¹⁶⁰ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 38

¹⁶¹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 47

¹⁶² UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 48

¹⁶³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 55

nedostačujúce, z hľadiska neoveriteľných informácií. Navyše Saudská Arábia v tomto roku v mene celej koalície odmietla spolupracovať s panelom expertov, ktorý bol vytvorený práve na monitorovanie situácie v Jemene, pretože nebola presvedčená, že činnosti koalície spadajú do jeho mandátu. Napriek tomu, že sa neustále trvalo na tom, aby sa všetky incidenty spojené s porušovaním medzinárodného humanitárneho práva v Jemene riadne vyšetrili, nedošlo k stíhaniu za spáchanie vojnových zločinov zo strany žiadneho štátu.¹⁶⁴

Podľa jemenskej organizácie Mwatana za ľudské práva bolo počas roku 2018 zdokumentovaných 18 útokov na nemocnice, zdravotnícke strediská a personál. Ozbrojená skupina Húsióv by mala byť zodpovedná za 4 incidenty, zatiaľ čo koalícia za 2. Ostatné útoky boli pripísané iným ozbrojeným skupinám, ktoré pôsobia v Jemene, vrátane Al-Káidy na Arabskom polostrove.¹⁶⁵ V roku 2018 sa počet leteckých útokom koalície zmenšil na polovicu oproti minulému roku. Aj napriek tomu, že v niektorých prípadoch koalícia mierila na vojenské ciele a civilistov, ktorí stratili svoju ochranu, zásady medzinárodného humanitárneho práva neboli plne rešpektované.¹⁶⁶ Dva z týchto útokov boli totižto cielené na kamióny, ktoré prepravovali vodu pre civilistov, keďže v oblasti sa nenachádzal žiaden zdroj pitnej vody. Vzhľadom na to, že medzi obeť patrili aj dve deti a nijakým spôsobom nebola dokázaná prítomnosť inej osoby ako civilnej, v tomto prípade boli porušené zásady opatrnosti a rozlišovania, ktoré zakazujú útoky proti civilistom.¹⁶⁷ Cieľom jedného útoku bolo dokonca aj Národné centrum pre transfúziu krvi, čo spôsobilo zničenie množstva lekárskeho stroja a zariadení.¹⁶⁸ Povstalecká skupina naďalej nerešpektovala žiadne zásady medzinárodného humanitárneho práva, a ešte v tomto období zaútočila na sanitku, ktorá bola jasne označená. Náместník zahraničných vecí povstaleckej skupiny dokonca zverejnil video na sociálne siete, v ktorom útok chválil. V roku 2018, okrem vyššie spomenutých incidentov, bolo zaznamenaných niekoľko prípadov používania výbušnej munície v husto obývaných oblastiach, ktoré aj naďalej zvyšovalo pravdepodobnosť nerozlišujúcich účinkov

¹⁶⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018. S/2018/594. s. 233

¹⁶⁵ MWATANA FOR HUMAN RIGHTS.: *Withering Life: The Human Rights Situation in Yemen 2018*. 2018

¹⁶⁶ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2019. S/2019/83*. s. 48

¹⁶⁷ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 176

¹⁶⁸ MWATANA FOR HUMAN RIGHTS.: *Withering Life: The Human Rights Situation in Yemen 2018*. 2018

na civilistov žijúcich v týchto oblastiach. Civilisti, ktorí sa priamo nezúčastňovali na vojenských akciách boli aj v tomto období vystavený priamemu ostreľovaniu.¹⁶⁹

V roku 2019 bolo vyšetovaných 8 leteckých útokov, pričom jeden z týchto útokov bol namierený na budovu, ktorú minimálne od roku 2017 používajú povstalci ako väzenie. Koalícia tento útok potvrdila s argumentom, že priestor bol vojenského charakteru z dôvodu prítomnosti povstaleckej skupiny. Miesto síce nebolo registrované v zozname civilných objektov, ale bolo už niekoľkokrát spomenuté v správach OSN.¹⁷⁰

Ukončeniu vyšetovania v prípade viacerých incidentov bránil fakt, že od roku 2016 bolo zaslaných niekoľko listov týkajúcich sa viac ako 40 leteckých útokov, na ktoré bola poskytnutá odpoveď až v októbri 2020.¹⁷¹

Aj napriek tomu, že v roku 2020 pribudlo ďalších 5 leteckých útokov, pričom väčšina obetí týchto útokov pozostávali zo žien a detí, v roku 2020 sa po prvý krát objavili informácie, že prípady súvisiace s leteckými útokmi koalície boli podstúpené vojenskému súdu v Saudskej Arábii. Saudská Arábia poskytla odškodnenie obetiam šiestich incidentov koalície. Okrem týchto krokov, ktoré podnikla Saudská Arábia, neexistuje žiadna iná informácia, ktorá by naznačovala, že ostatní členovia koalície, vrátane Spojených arabských emirátov, podnikli akékoľvek právne postupy.¹⁷² Vo všetkých vyšetovaných prípadoch platilo a naďalej platí, že ak Saudská Arábia nebude schopná poskytnúť dostatočné informácie a dôkazy, ktoré by vyvracali porušenie medzinárodného humanitárneho práva, je možné dôjsť k záveru, že niektoré normy a pravidlá medzinárodného humanitárneho práva neboli dodržané.¹⁷³ V roku 2020 bolo identifikovaných 9 prípadov použitia výbušnej munície proti civilistom zo strany povstaleckej skupiny. Dva z týchto útokov bolo

¹⁶⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2019. S/2019/83*. s. 52

¹⁷⁰ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 187

¹⁷¹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 36

¹⁷² UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 41

¹⁷³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 53

namierených na nemocničné zariadenie, čo demonštruje „očividnú ignoranciu princípu rozlišovania a ochrany civilného obyvateľstva“.¹⁷⁴

3.1.2 Medzinárodnoprávny rámec ochrany civilistov v oblasti ľudských práv

V situáciách ozbrojeného konfliktu sú normy upravujúce ľudské práva doplnené a posilnené ochranou, ktorú poskytuje medzinárodné humanitárne právo. Základný princíp medzinárodného humanitárneho práva je rozlišovanie medzi civilistami a vojenskými cieľmi. Civilista je definovaný v opozícii voči bojovníkovi, teda je to každá osoba, ktorá nie je súčasťou ozbrojených síl, dobrovoľníckych zborov, organizovaných skupín a jednotiek pod velením alebo akéhokoľvek hnutia odporu.¹⁷⁵ Rozlišovanie medzi bojovníkmi a civilistami býva menej jednoduché v nemedzinárodných ozbrojených konfliktoch, preto Dodatkový protokol II predpokladá, že celé obyvateľstvo je civilné a chránené humanitárnym právom, „dovtedy a pokiaľ, sa priamo nezúčastňujú nepriateľských akcií“.¹⁷⁶

Keďže hlavnými obetami ozbrojených konfliktov je civilné obyvateľstvo, kľúčovým kameňom medzinárodného humanitárneho práva je jeho ochrana počas ozbrojených konfliktov. Táto ochrana sa vzťahuje na ich verejný a súkromný majetok a identifikuje a chráni obzvlášť zraniteľné skupiny, ako sú ženy, deti a vysídlené osoby. Medzinárodné humanitárne právo stanovuje, že s civilistami sa musí za každých okolností zaobchádzať ľudsky. Musia byť chránení pred všetkými formami násilia a ponižujúceho zaobchádzania, vrátane vražd a mučenia. Okrem toho majú v prípade trestného stíhania právo na spravodlivý proces poskytujúci všetky základné súdne záruky.¹⁷⁷ Tieto záruky sú ustanovené vo všetkých štyroch Ženevských dohovoroch, v spoločnom článku 3 Ženevských dohovorov, spolu s Dodatkovým protokolom I, ktorý chráni civilistov v medzinárodných konfliktoch a Dodatkovým protokolom II, ktorý rozšíril túto ochranu aj na civilistov v nemedzinárodných konfliktoch. Dokonca aj každý odsúdený za disciplinárny alebo trestný čin aj naďalej zostáva pod ochranou medzinárodného humanitárneho práva a tresty nesmú

¹⁷⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 43

¹⁷⁵ Tretia Ženevská konvencia o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami, čl. 1-5, 6, Dodatkový protokol k Ženevským konvenciám z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov, čl. 34, 50

¹⁷⁶ Dodatkový protokol k Ženevským konvenciám z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter, čl. 13(3)

¹⁷⁷ Druhá Ženevská konvencia o zlepšení osudu ranených, chorých príslušníkov ozbrojených síl a stroskotancov na mori, čl.3

byť v žiadnom prípade neľudské, brutálne alebo nebezpečné pre zdravie internovanej osoby.¹⁷⁸ Radia sa sem skupinové tresty za jednotlivé činy, telesné tresty¹⁷⁹, väzenie v priestore bez denného svetla, všetky formy sexuálneho násillia¹⁸⁰ a vo všeobecnosti sú bez výnimky zakázané všetky formy krutosti.¹⁸¹

Aj napriek tomu, že ochrana civilného obyvateľstva poskytovaná Ženevskými dohovormi a dodatkovými protokolmi je rozsiahla, jej aplikácia v tomto prípade stagnuje. Štáty a neštátne skupiny nerešpektujú svoje záväzky primerane a civilisti aj naďalej znášajú všetky dôsledky ozbrojeného konfliktu.¹⁸² Násilné akty páchané na území Jemenu v rozpore s medzinárodným humanitárnym právom zahŕňajú svojvoľné pozbavenie slobody¹⁸³, nehumánne zaobchádzanie s osobami *hors de combat*¹⁸⁴, mučenie a neľudské zaobchádzanie¹⁸⁵, nútené zmiznutie¹⁸⁶, neposkytnutie informácií o nezvestnej osobe¹⁸⁷ a neposkytnutie primeranej starostlivosti osobe pozbavenej slobody.¹⁸⁸

3.1.2.1 Útoky na civilistov v oblasti ľudských práv v Jemene

Od momentu, keď povstalecké sily prevzali kontrolu nad hlavným mestom bolo obyvateľstvo okrem iného vystavené systematickému porušovaniu medzinárodného práva v oblasti ľudských práv. S cieľom kontrolovať obyvateľstvo v mestách ovládaných povstaleckou skupinou, bola potlačená sloboda zhromažďovať sa. Obmedzenia občianskych a politických práv boli vykonávané prostredníctvom mimosúdnych popráv, svojvoľného zatýkania a mučenia aktivistov, kritikov, členov politickej opozície a demonštrantov. Tieto útoky okrem iného zahŕňali aj systematické strieľanie do davu demonštrantov a útoky na domy predstaviteľov opozície.¹⁸⁹ Povstalecká skupina ako neštátny aktér, vykonávajúci *de facto* kontrolu nad územím, by mal rešpektovať normy ľudských práv, hlavne v prípade, ak

¹⁷⁸ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 311

¹⁷⁹ Ibid. s. 344

¹⁸⁰ Ibid. s. 323

¹⁸¹ MELZER, N- - KUSTER, E.: *International humanitarian law: A Comprehensive Introduction*. 2016. s. 189

¹⁸² INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS.: *Civilians protected under international humanitarian law*. 2010

¹⁸³ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 344

¹⁸⁴ Ibid s. 306

¹⁸⁵ Ibid s. 315

¹⁸⁶ Ibid s. 340

¹⁸⁷ Ibid s. 421

¹⁸⁸ Ibid s. 428

¹⁸⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 41

jeho správanie ovplyvňuje ľudské práva jednotlivcov, ktorí sú pod jeho kontrolou.¹⁹⁰ Prípady zabíjania, svojvoľného zatýkania a zadržania sú pripísané aj jemenskej vláde. Jeden z incidentov je použitie nadmernej sily členov vlády vo forme ostreľovania na civilnú demonstráciu, pri ktorej boli zranení a zatknutí civilisti, vrátane novinárov v roku 2019.¹⁹¹ Dokonca aj sily pridružené k vláde Jemenu boli spájané s viacerými prípadmi svojvoľného zadržania a mimosúdneho zabíjania. Nielen Spojené arabské emiráty ale aj Saudská Arábia bola vyšetrovaná na základe niekoľkých zatknutí.¹⁹² Podobné incidenty sa každým rokom opakovali a boli páchané nielen povstaleckou skupinou, ale všetkými stranami ozbrojeného konfliktu.

Začiatkom konfliktu bolo zaznamenaných 19 prípadov svojvoľného zatknutia, za ktorými nasledovalo mučenie, mrženie, zmiznutia alebo dokonca smrť zadržaného. Systematické strieľanie do demonštrantov, svojvoľné zatýkanie, zadržiavanie, mučenie, mimosúdne popravy a zmiznutia boli zaznamenané hlavne v oblastiach silného protestu a aktivizmu proti prítomnosti povstaleckej skupiny. Podobne sa objavilo množstvo správ z mesta Saná o zmiznutiach, mučení a zatýkaní politických predstaviteľov opozície, aktivistov, miestnych a medzinárodných novinárov alebo civilistov, ktorí sa považovali za kritikov povstaleckej skupiny. V novembri 2015 bolo povstaleckou skupinou usporiadané stretnutie, na ktorom bola podpísaná jednostranná dohoda proti krokom koalície. Po tomto stretnutí bol zavedený dekrét, ktorý zakazoval akékoľvek negatívne správy alebo kritiku režimu na sociálnych alebo internetových stránkach.¹⁹³ V roku 2016 bolo zaznamenaných 12 incidentov zatknutia zo strany povstaleckej skupiny, pričom žiadnemu zadržanému neboli vysvetlené dôvody zatknutia a vo viacerých prípadoch nasledovalo mučenie, odmietnutie lekárskej pomoci či smrť.¹⁹⁴ V roku 2016 sa okrem iného začali formovať aj

¹⁹⁰ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 10

¹⁹¹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 41

¹⁹² UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 41

¹⁹³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 41

¹⁹⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 54

nové ozbrojené sily *Security Belt Forces*, ktoré medzi rokmi 2016 a 2019 svojvoľne zatkli a zadržali 54 ľudí. Tieto ozbrojené sily boli vytvorené, platené a školené Spojenými arabskými emirátmi už od ich vzniku.¹⁹⁵ Vláda Jemenu uviedla, že *Security Belt Forces* neboli nikdy pod jej velením a kontrolou a potvrdila, že nemá právomoc ani nad niektorými veľkými väznicami v Adene. Vzhľadom na to, že *Security Belt Forces* boli priamo financované a trénované Spojenými arabskými emirátmi, má sa za to, že práve oni by mali zabezpečiť dodržiavanie medzinárodného humanitárneho práva.¹⁹⁶

V roku 2017 bolo zdokumentovaných 12 prípadov jednotlivcov, ktorí boli zbavení slobody a boli zadržaní v zariadeniach Spojených arabských emirátov. Vláda Jemenu pritom nemala akúkoľvek právomoc nad zadržanými osobami. Ozbrojené sily Spojených arabských emirátov boli zodpovedné za mučenie, zlé zaobchádzanie, odmietnutie včasnej lekárskej pomoci a odmietnutie práva na riadny proces. Aj napriek tomu, že bolo požadované príslušné právne splnomocnenie, ktoré by dovoľovalo Spojeným arabským emirátom ako zahraničnej sile, zapájanie sa do zatknutia a pozbavenia osobnej slobody, takéto splnomocnenie nebolo obdržané. Namiesto toho, predstavitelia Spojených arabských emirátov popreli, že krajina dohliada nad väzenskými zariadeniami. Tento vzorec správania je „jasne v rozpore so záväzkami krajiny podľa medzinárodného humanitárneho práva a pokračujúce popieranie Spojených arabských emirátov prispievajú k ich schopnosti fungovať bez akýchkoľvek následkov“.¹⁹⁷ Povstaleckej skupine bolo za toto obdobie pripísaných 16 incidentov, ktoré zahŕňali nielen svojvoľné zatknutia alebo zadržania ale aj mimosúdne popravy členov Všeobecného ľudového kongresu. Medzi tieto prípady patria aj udalosti 2. decembra, kedy bolo zadržaných 41 miestnych novinárov.¹⁹⁸

Saudská Arábia sa v roku 2018 pridala k týmto incidentom a zatkla celkovo 4 jedincov, z ktorých bol prepustený iba jeden v roku 2018 a pobyt ostatných troch je neznámy. Vo všetkých prípadoch bolo prítomné mučenie alebo zlé zaobchádzanie. Okrem

¹⁹⁵ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2019. S/2019/83*. s. 59

¹⁹⁶ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 41

¹⁹⁷ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018. S/2018/594. s. 48

¹⁹⁸ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018. S/2018/594. s. 49

iného, bolo tiež vyšetrovaných celkovo 13 prípadov svojvoľného zatknutia, zlého zaobchádzania a mučenia zo strany *Security Belt Forces*.¹⁹⁹ Medzinárodné humanitárne právo v oblasti ľudských práv bolo v tomto období porušované aj povstaleckou skupinou, pričom je známych 25 prípadov pozbavenia slobody civilistov a 12 prípadov pozbavenia slobody novinárov a zástupcov médií, vrátane svojvoľného zatknutia, mučenia a neprítomnosti riadneho súdneho procesu.²⁰⁰ Už od roku 2017 sa tieto prípady ročne opakovali s cieľom výmeny civilistov za bojovníkov povstaleckej skupiny a so zámerom zabezpečovania zisku pre skupinu, keďže vo viacerých prípadoch bol požadovaný poplatok za návštevu zadržaného.²⁰¹ Vzhľadom na to, že účelom zadržiavania vo väčšine prípadov bola ich budúca výmena ako rukojemníkov, je tento akt považovaný za porušenie noriem medzinárodného humanitárneho práva.²⁰² Podľa výpovedí väzňov, ktorí boli na základe Štokholmskej dohody v roku 2018 vymenení medzi vládou Jemenu a povstaleckou skupinou, boli vystavení neustálemu mučeniu, odopieraniu lekárskej starostlivosti a sexuálnemu násiliu. Vo väzbe na následky mučenia zomrela väčšina väzňov, vrátane detí.²⁰³

V roku 2019 boli zaznamenané 4 prípady zahrňujúce svojvoľné zatýkanie a mučenie, ktoré bolo vykonávané ozbrojenými silami Saudskej Arábie. Okrem týchto prípadov pribudlo 13 rovnakých prípadov, ktoré mali na svedomí ozbrojené sily Spojených arabských emirátov.²⁰⁴ Vzhľadom na to, že v tomto období bolo pomerne málo súdov pod kompletnou kontrolou povstaleckej skupiny, osoby, ktoré boli zatknuté povstaleckou skupinou, boli zadržané na neznámych miestach, bez nároku na právnika alebo návštevy rodín.

¹⁹⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 59

²⁰⁰ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2019. S/2019/83*. s. 54

²⁰¹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 44

²⁰² *Spoločný článok 3 k Ženevským dohovorom*

²⁰³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 44

²⁰⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 41

Z celkového počtu 53 prípadov svojvoľného zatknutia, bolo 30 osôb popravených a veľká väčšina bola vystavená mučeniu alebo odmietnutiu lekárskej pomoci.²⁰⁵

Jemenská vláda bola v roku 2020 obvinená z 21 prípadov svojvoľného zatknutia, zadržania a mimosúdnych popráv. Medzi zadržanými boli aj niekoľkí novinári. V roku 2020 bolo tiež zaznamenaných niekoľko zatknutí a napadnutí členov súdnictva. Jemenská armáda využívala úplné výhody absencie právneho štátu čo v konečnom dôsledku podkopávalo schopnosť justičného systému fungovať a prispieť k beztrestnosti. Ďalších 38 prípadov spojených s porušením noriem ľudských práv bolo spáchaných povstaleckou skupinou.²⁰⁶

3.1.3 Medzinárodnoprávny rámec distribúcie humanitárnej pomoci

Ochrana civilistov sa spája najmä s tými, ktorí sa im snažia pomôcť, teda zdravotnícke jednotky a humanitárne orgány. Bojujúce strany v konfliktoch sú viazané radom povinností zameraných na ochranu civilného obyvateľstva, medzi ktoré patrí aj „umožniť a uľahčiť rýchly a nerušený prechod humanitárnej pomoci pre civilistov v núdzi“.²⁰⁷ Blokáda, respektíve obliehanie, nie je v súlade s medzinárodným humanitárnym právom, pokiaľ nerozlišuje medzi civilistami a bojovníkmi.

V prípade konfliktov s nemedzinárodným charakterom, Dodatkový protokol II vyžaduje, aby sa organizovali záchranné akcie pre civilné obyvateľstvo v núdzi, pričom ale nie je konkrétne vymedzené ustanovenie o prístupe k humanitárnej pomoci.²⁰⁸ Protokol tiež zakazuje používanie hladovania ako formu boja.²⁰⁹ Všetky tieto pravidlá vytvárajú povinnosť na rešpektovanie spoločného článku 3 k Ženevským dohovorom, ktorý má za cieľ „zaručiť humánne zaobchádzanie so všetkými osobami, ktoré sa nezúčastňujú na nepriateľských akciách“.²¹⁰ Je tiež dôležité poznamenať, že podľa Medzinárodného trestného súdu, odňatie prístupu k potravinám a liekom a vyvolávanie podmienok života, ktoré vedú k zničeniu časti obyvateľstva, za predpokladu, že bol čin spáchaný úmyselne

²⁰⁵ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 43

²⁰⁶ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 44

²⁰⁷ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 193

²⁰⁸ *Dodatkový protokol k Ženevským konvenciam z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter*, čl. 18(2)

²⁰⁹ *Dodatkový protokol k Ženevským konvenciam z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter*, čl. 14

²¹⁰ *Spoločný článok 3 k Ženevským dohovorom*

a ako súčasť systematického útoku, môže dokonca predstavovať zločin proti ľudskosti.²¹¹ V tomto kontexte, odmietnutie humanitárnej pomoci a „*používanie hladovania civilistov ako spôsob vedenia vojny tým, že ich pripravíme o predmety, nevyhnutné na ich prežitie*“, môže byť považované za vojnový zločin, bez ohľadu na to, či k nemu došlo v medzinárodnom alebo nemedzinárodnom ozbrojenom konflikte.²¹² Ochranou civilného obyvateľstva v čase vojny sa zaoberá aj štvrtý Ženevský dohovor, ktorý vo svojom článku 23 uvádza, že všetky zmluvné štáty sú v čase vojny povinné zabezpečiť voľný príjazd a prístup k humanitárnej pomoci, ktorá je nevyhnutná pre prežitie civilnej populácie.²¹³

Nestranné humanitárne orgány môžu ponúkať svoje služby stranám konfliktu, vrátane humanitárnej pomoci, pričom predmety a personál humanitárnej pomoci je chránený a mal by mať zabezpečenú slobodu pohybu potrebnú na výkon týchto funkcií. Hoci na dodávku humanitárnej pomoci je potrebný súhlas strán konfliktu, nemôžu ho svojvoľne zadržať.²¹⁴

3.1.3.1 Humanitárna blokáda a bránenie dodávok humanitárnej pomoci v Jemene

Najchudobnejšia krajina na Blízkom východe, Jemen, závisí vo veľkej miere od dovážaných potravín, liekov a paliva, ktoré sú potrebné pre 80 až 90 percent obyvateľstva. Podľa OSN, Jemen dováža až 90 percent svojej dennej potreby a väčšina obyvateľstva je závislá od humanitárnej pomoci.²¹⁵ Koalícia Saudskej Arábie a povstalecká skupina od marca 2015 systematicky bránili dodávkam humanitárnej pomoci k civilistom. Vzdušná a námorná blokáda uvalená koalíciou na Jemen výrazne obmedzila prístup potravín, paliva a liekov k civilistom. V reakcii na raketový útok v roku 2017 na letisko v Rijáde, koalícia uzavrela všetky vstupné body do Jemenu, teda bola zavedená úplná ekonomická blokáda.²¹⁶ Blokáda predovšetkým zablokovala vstup paliva do prístavu Hudajda, ktoré je kontrolované povstaleckou skupinou. Saudská Arábia tiež zabránila vo využívaní medzinárodného letiska v meste Saná.²¹⁷ Obmedzenia prístupu na medzinárodné letisko ovplyvnilo najmä obchodné

²¹¹ Rímsky štatút medzinárodného trestného súdu, čl.7 b)

²¹² HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 568

²¹³ Štvrtá Ženevská konvencia o ochrane civilných osôb počas vojny, čl. 23

²¹⁴ INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS.: *Bearing the Brunt of War in Yemen: International Law Violations and their Impact on the Civilian Population*. 2018. s. 17

²¹⁵ CLARKE, G.: 'Catastrophic' humanitarian blockade in Yemen putting millions at risk, UN warns. 2017

²¹⁶ ²¹⁶ JOHNSEN, G.D.: *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. 2021. s. 14

²¹⁷ SHELINE, A.R. – RIEDEL, B.: *Biden's broken promise on Yemen*. 2021

lety a spôsobilo, že sa obyvatelia nedokázali dostať k lekárskej starostlivosti.²¹⁸ Ako potvrdil panel expertov „úplné a bezpodmienečné uzavretie medzinárodného letiska pre ľudí, ktorí skutočne vyhládávajú okamžitú lekársku pomoc, je porušením spoločného článku 3“.²¹⁹ Aj napriek tomu, že koalícia Saudskej Arábie označovala uvalenie blokády ako prostriedok na realizáciu zbrojného embarga proti povstaleckej skupine, ktoré bolo uvalené rezolúciou 2216 BR OSN, treba poznamenať, že toto uznesenie zároveň „žiada všetky strany, aby uľahčili doručovanie humanitárnej pomoci“.²²⁰ Preto podľa Medzinárodnej komisie právnikov, koalícia konala v rozpore s touto rezolúciou, nakoľko rozsiahla blokáda bránila poskytovaniu humanitárnej pomoci civilným obyvateľom. Má sa za to, že blokáda disponuje neúmerným vplyvom na civilné obyvateľstvo, čím porušuje zásadu proporcionality.²²¹ V reakcii na nekončiacu blokádu, viaceré humanitárne agentúry reagovali vyhláseniami, v ktorých vyzývali koalíciu, aby obmedzenia zrušila.²²²

Humanitárna blokáda koalície však nebola jediná prekážka distribúcie humanitárnej pomoci. Povstalecká skupina kládla viaceré prekážky, ktoré zahrňovali zatýkanie, zastrasovanie, mučenie humanitárnych pracovníkov, konfiškáciu vybavenia alebo vyhlásenie oblastí za vojnové zóny, čím sa automaticky stávali neprístupné pre humanitárnych pracovníkov. Tieto prekážky boli znásobené vízovými obmedzeniami pre humanitárnych pracovníkov.²²³ Popri pozemných prekážkach humanitárnej distribúcie, koalícia aktívne realizovala letecké útoky na námorné a letecké prepravné cesty, potravinárske a poľnohospodárske výrobné závody a skladovacie zariadenia na uchovávanie potravinovej pomoci.²²⁴

²¹⁸ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 60

²¹⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018. S/2018/594. s. 320

²²⁰ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Resolution 2216 (2015)*. 14. April 2015, S/RES/2216 (2015), s. 6

²²¹ INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS.: *Bearing the Brunt of War in Yemen: International Law Violations and their Impact on the Civilian Population*. 2018. s. 18

²²² HUMAN RIGHTS WATCH.: *Yemen: Coalition Blockade Imperils Civilians. UN Should Sanction Senior Saudi Leaders*. 2017

²²³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018. S/2018/594. s. 54

²²⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 46

Vzdušná blokáda, ktorá trvá už viac ako 6 rokov, obmedzila tok životne dôležitého obchodného a humanitárneho tovaru do krajiny. S cieľom zaviesť orgán pre kontrolu nákladu vymedzený v rezolúcii BR OSN 2216 (2015) a urýchliť dodávky obchodného tovaru pri zachovaní zbrojného embarga, medzinárodné spoločenstvo vytvorilo nový kontrolný režim.²²⁵ V roku 2015 OSN zaviedla inšpekčný a overovací mechanizmus²²⁶, ktorý zabezpečuje, že lode kotviace v jemenských prístavoch neprevážajú zbrane.²²⁷ Aj napriek tomu, koalícia Saudskej Arábie neuvolnila zavedenú blokádu. Ak by sa teda v tomto prípade potvrdilo, že cieľom humanitárnej blokády nie je zastavenie toku zbraní, ale snaha o destabilizáciu povstaleckej skupiny prostredníctvom zlých životných podmienok civilného obyvateľstva, išlo by o závažný trestný čin. Hladovanie civilného obyvateľstva ako metóda vojny je v medzinárodnom humanitárnom práve zakázaná. Táto zásada je uplatniteľná ako v medzinárodných, tak aj nemedzinárodných ozbrojených konfliktoch. Už v prvých mesiacoch zavedenia blokády BR OSN potvrdila, že marenie humanitárnej pomoci predstavuje čin ohrozujúci mier, bezpečnosť, respektíve stabilitu Jemenu.²²⁸ Nakoniec v roku 2018 panel expertov pre Jemen potvrdil, že Saudská Arábia využívala „hrozbu vyhladovaním ako nástroj vojny.“²²⁹ Na rešpektovanie tohto pravidla BR OSN vyzvala strany konfliktu, aby sa zabezpečil neobmedzený prístup k humanitárnej pomoci.²³⁰ V roku 2018 BR OSN prijala rezolúciu, v ktorej zdôraznila naliehavú potrebu zaistiť potravinovú istotu a poukázala na dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú dodávky pomoci.²³¹ V tom istom roku zopakovala potrebu neobmedzeného toku zásob a humanitárneho personálu do krajiny a vyzvala povstaleckú skupinu a vládu Jemenu aby odstránili prekážky toku humanitárnych dodávok.²³²

V roku 2020 sa vzťahy medzi povstaleckou skupinou a konkrétnymi agentúrami OSN výrazne zhoršili, čo prispelo k nárastu hrozieb, zastrašovania, obmedzovania pohybu humanitárneho personálu a ich zatýkaniu. Opakujúce sa meškania pri uzatváraní dohôd

²²⁵ SHARP, J.M.: *Yemen: Civil War and Regional Intervention*. 2021. s. 5

²²⁶ Mechanizmus Organizácie Spojených národov pre Jemen bol zavedený na žiadosť jemenskej vlády s cieľom zabezpečiť dodržanie rezolúcie BR OSN 2216 (2015) pre plavidlá plaviace sa do jemenských prístavov, ktoré nie sú pod jeho kontrolou. In. UNITED NATIONS VERIFICATION & INSPECTION MECHANISM FOR YEMEN.: *Home*. 2022

²²⁷ BROWMAN, B. – EL-TAYYAB, H.: *The Saudi Blockade of Yemen: Frequently Asked Questions*. 2021

²²⁸ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Resolution 2216 (2015)*. 14. April 2015, S/RES/2216 (2015), s. 6

²²⁹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 26 January 2018, S/2018/594. s. 53

²³⁰ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Resolution 2140 (2014)*. 26 February 2014, S/RES/2140

²³¹ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Resolution 2417 (2018)*. 24 May 2018, S/RES/2417

²³² UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Resolution 2451(2018)*. 21 December 2018, S/RES/2451

súvisiacich s humanitárnou pomocou je veľmi časté v oblastiach kontrolovaných jemenskou vládou, práve z dôvodu, že sa rôzne subjekty na ministerskej alebo miestnej úrovni pokúšajú do týchto dohôd zasahovať.²³³

3.2 Zhrnutie

Od začiatku konfliktu až po súčasnosť bolo „*porušovanie medzinárodného humanitárneho práva a medzinárodných ľudských práv beztrešne páchané všetkými stranami v Jemene*“.²³⁴ Je dôležité poznamenať, že všetky štáty, ktorých ozbrojené sily sa zapájajú do operácie v mene koalície zodpovedajú za „*všetky činy spáchané osobami, ktoré sú súčasťou ozbrojených síl*“. Túto povinnosť má najmä samotná vláda Jemenu, ktorá súhlasila s uskutočnením leteckých útokov.²³⁵ Ďalej majú štáty okrem iného aj povinnosť vyšetriť všetky vojnové zločiny, ktoré údajne spáchali ich štátni príslušníci alebo ozbrojené sily.²³⁶ V súvislosti s mnohými už spomenutými prípadmi neexistovali žiadne informácie o potenciálnom stíhaní vojnových zločinov v súvislosti z ozbrojeným konfliktom v Jemene. Jednotlivci, ktorí sú zodpovední za páchanie týchto zločinov, ako aj ich vodcovia, aj naďalej ohrozujú mier a bezpečnosť v Jemene. Na dosiahnutie trvalo udržateľného mierového riešenia súčasného konfliktu je dôležité zabezpečenie zodpovednosti za porušenia medzinárodného humanitárneho práva, k čomu je potrebné nezávislé vyšetrovanie všetkých údajných porušení s cieľom ukončiť beztrešnosť zločinov spáchaných všetkými stranami konfliktu.²³⁷

Počas konfliktu obe strany neustále porušovali normy a ustanovenia medzinárodného humanitárneho práva, spolu s ľudskými právami, vrátane práva na život, potraviny a zdravotnú starostlivosť prostredníctvom ich útokov na zdravotnícke zariadenia, obytné budovy alebo trhoviská. Letecké útoky vedené koalíciou na podporu legitimacy v Jemene pod vedením Saudskej Arábie a používanie výbušnej munície, vrátane nášľapných mín

²³³ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 25 January 2021. S/2021/79*. s. 47

²³⁴ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 27 January 2020. S/2020/70. s. 3

²³⁵ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. 31 January 2017. S/2017/81. s. 52

²³⁶ HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L.: *Customary International Humanitarian Law*. 2005. s. 607

²³⁷ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION.: *Council adopts conclusions on Yemen*. 2019

povstaleckej skupiny spôsobilo obrovské škody na civilnom obyvateľstve a objektoch civilného charakteru. Okrem vedenia nerozlišujúcich útokov, strany konfliktu využívali výbušné materiály a munície, ktoré neprimerane používali v mnohých obytných oblastiach, čo spôsobilo viaceré civilné obete. V tomto smere všetky strany konfliktu zaútočili na civilistov a civilné objekty. Ako už bolo spomenuté, žiadna zo strán konfliktu v konečnom dôsledku nerešpektovala zásady rozlišovania, proporcionality a opatrnosti. Medzinárodné humanitárne právo vyžaduje, aby bojujúce strany minimalizovali škody spôsobené civilistom počas konfliktu. Ústredné princípy týchto zákonov kladú dôraz na to, aby bojujúce strany nikdy úmyselne necielili na civilistov a vždy rozlišovali medzi bojovníkmi a civilným obyvateľstvom, zároveň medzi vojenskými a civilnými objektmi. Všetky strany sa musia zdržať umiestneniu vojenských cieľov v husto obývaných oblastiach alebo i ich blízkosti. V tejto súvislosti je možné potvrdiť, že pri takmer všetkých prípadoch leteckých útokoch Saudskej Arábie a pozemných atakov povstaleckej skupiny neboli prijaté dostatočné opatrenia na ochranu civilistov a civilných objektov. Ďalej je dôležité spomenúť, že aj keby boli spomínané opatrenia prijaté, boli vo veľkej miere neadekvátne a neúčinné. Opakované útoky na nemocnice predstavujú ďalšiu z mnohých vážnych výziev súčasného konfliktu. V prípade Jemenu, kde je už tak veľa zdravotníckych zariadení poškodených, tieto útoky podkopávajú schopnosť civilistov dostať čo i len základnú zdravotnú starostlivosť.²³⁸

V reakcii na tvrdenia, že koalíčné sily sa dopustili priestupkov pri vykonávaní vojenských operácií pod menami *Operation Decisive Storm* a *Operation Renewal of Hope* na podporu legítimnej vlády Jemenu, bol vytvorený nezávislý tím pre hodnotenie spoločných incidentov (ďalej už len „JIAT“), ktorý má za úlohu posudzovať tieto tvrdenia. JIAT pozostáva zo 14 členov zo Saudskej Arábie, Kuvajtu, Jemenskej republiky, Kataru, Bahrajnu a Spojených arabských emirátov.²³⁹ JIAT sa venoval prešetrovaniu niekoľkých leteckých útokov koalície už od roku 2015, pričom zhodnotil, že práve technické problémy boli vo viacerých prípadoch dôsledkom útoku na civilistov a niekoľkokrát odporúčal, aby bola vyvodená „zodpovednosť veliteľa za porušenie pravidiel zapojenia sa koalíčných síl z dôvodu nepresnosti posúdenia možnosti vstupu do nevojenského prostredia“.²⁴⁰

Keďže vojenský zásah v prípade ozbrojeného konfliktu so súhlasom hostiteľského štátu je prípustný, použitie sily saudskou koalíciou so súhlasom medzinárodne uznávaného

²³⁸ MWATANA FOR HUMAN RIGHTS.: *Withering Life: The Human Rights Situation in Yemen 2018*. 2018

²³⁹ SAUDI PRESS AGENCY.: *Joint Incidents Assessment Team (JIAT) on Yemen Responds to Claims on Coalition Forces' Violations in Decisive Storm Operations*. 2016

²⁴⁰ SAUDI PRESS AGENCY.: *JIAT Official Spokesman Holds Press Conference 4*. 2019

prezidenta Hádího proti silám povstaleckej skupiny má legitímny základ. Povaha celého konfliktu spolu s intervenciou saudskoarabskej koalície v Jemene však nie je medzinárodná. Okrem toho, že koalícia jednala na žiadosť jemenskej vlády, neexistujú žiadne konkrétne dôkazy, že povstalecká skupina, nešťátny aktér, je podporovaný a kontrolovaný ktorýmkoľvek iným štátom. Preto ustanovenia, ktoré sú v tomto prípade uplatniteľné sa vzťahujú výlučne na zákony o ozbrojených konfliktoch nemedzinárodného charakteru. Aj napriek tomu, že žiadosť prezidenta Hádího bola predložená v čase, keď jeho vláda stratila kontrolu nad významnými časťami územia, považovala sa za platnú, vzhľadom na medzinárodné uznanie jeho vlády.²⁴¹ Keďže koalícia vedená Saudskou Arábiou spolu so Spojenými arabskými emirátmi konajú na základe súhlasu legitímnej vlády, jemenská vláda je povinná zabezpečiť, aby akákoľvek forma vojny, ktorá postihuje civilistov nemala neúmerné negatívne dôsledky na civilné obyvateľstvo. V tomto zmysle je potrebné zabezpečiť ukončenie koaličnej blokády, zmiernenie leteckých náletov koalície a zabezpečiť aby sily Spojených arabských emirátov a Saudskej Arábie rešpektovali základné ľudské práva. Medzinárodne uznávaná vláda Jemenu má povinnosť chrániť civilistov pred následkami ozbrojeného konfliktu.²⁴² V konečnom dôsledku sa ale legitímnej vláde nepodarilo presadiť efektívne velenie a kontrolu nad svojimi zástupnými silami, ktoré boli priamo zodpovedné za koordináciu a organizáciu všetkých operácií ozbrojených síl. V každom prípade jemenská vláda spolu so svojimi zástupnými silami mali povinnosť vynaložiť náležitú starostlivosť na prešetrenie všetkých incidentov a poskytnúť prostriedky nápravy spôsobené ich konaním.²⁴³

Útoky proti civilistom, novinárom a obhajcom ľudských práv dosahovali v Jemene alarmujúci level. Trestné činy ako svojvoľné zatýkanie a zadržiavanie, násilné zmiznutia, zlé zaobchádzanie a mučenie zadržaných, respektíve nerešpektovanie noriem medzinárodného humanitárneho práva, pácha nielen povstalecká skupina ale aj samotná vláda Jemenu, Saudskej Arábie a sily spojené so Spojenými arabskými emirátmi.²⁴⁴ Všetky tieto prípady demonštrujú systematickú represiu voči ohrozeným jednotlivcom a zjavné porušenie slobody slova v Jemene. Tento stav okrem iného, bráni novinárom a médiám zohrávať svoju úlohu, teda informovať o porušovaní medzinárodného humanitárneho práva,

²⁴¹ BOLEY, J. – EVANS, K.: *A conflict Overlooked: Yemen in Crisis*. 2017. s. 3

²⁴² INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS.: *Bearing the Brunt of War in Yemen: International Law Violations and their Impact on the Civilian Population*. 2018. s. 27

²⁴³ BIRHANE, F.T.: *Yemen, Humanitarian Impact of the Conflict*. 2022

²⁴⁴ CAIRO INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS STUDIES.: *Violations against civilians, including journalists, human rights defenders and academics in Yemen*. 2021

čo môže prispieť k ochrane civilného obyvateľstva. To prispieva k opakovanému výskytu porušení práva. Táto situácia vedie k stavu, v ktorom sú ľudia zatýkaní a zadržívaní mimo ochrany zákona, pričom niekoľko z nich je následne aj mučených. Mnohí s týchto ľudí boli niekoľko rokov nezvestní. Situácia vytvára priestor na realizáciu protiprávných činov bez akéhokoľvek právneho postihu. Tento nedostatok ďalej vytvára prostredie, v ktorom je veľmi jednoduché porušenie práv a ohrozenie bezpečnosti civilistov a to bez akéhokoľvek následku.

Humanitárna pomoc do Jemenu je brzdená rôznymi regulačnými prekážkami. Čoraz viac dochádza k neodôvodnenému meškaniu alebo odmietnutiu vstupu plavidlám, ktoré boli skontrolované a bolo preukázané, že nenosia zbrane. Blokáda v Jemene si vyžiadala vážne humanitárne a sociálno-ekonomické dôsledky pre jeho obyvateľov.²⁴⁵ Je zrejmé, že v záujme civilného obyvateľstva je potrebné, aby všetky strany konfliktu zastavili činnosti, ktoré neprimerane bránia alebo obmedzujú zásielku humanitárnej pomoci civilnému obyvateľstvu v núdzi. Tieto kroky zahŕňajú aby jemenská vláda zabezpečila zrušenie blokády koalície na jemenskej pevnine, mori a vo vzduchu a umožnila tým dovoz potravín, liekov a pohonných hmôt, určených pre civilné obyvateľstvo. Aby humanitárna pomoc mohla prúdiť do krajiny naozaj nerušene, je potrebné, aby povstalecká skupina zrušila všetky obliehania alebo iné formy bránenia humanitárnej pomoci, vrátane konfiškovania, zastrasovania a mučenia humanitárnych pracovníkov.²⁴⁶ Systematická a rozsiahla blokáda komerčného tovaru priamo prispela k bráneniu dodávok humanitárnej pomoci. Bezpečnostné opatrenia a procesy koalície kontroly spôsobovali prekážky a oneskorenia pri poskytovaní humanitárnej pomoci, či už pri kotvení v prístavoch, odklonu lodí prevážajúcich pomoc alebo smerovaniach humanitárnych letov.²⁴⁷ Aj napriek úsiliu humanitárnych tímov OSN o vykonávanie koordinovanej pomoci prostredníctvom siete národných a medzinárodných aktérov v Jemene, prístup v niektorých častiach Jemenu zostáva výrazne obmedzený. Pokračujúce politické násilie, vyhrážky a atentáty na humanitárnych pracovníkov, obmedzenia pohybu uložené jemenskou vládou a obštrukciám zo strany saudskej koalície bránia rozsiahlym záchranným operáciám v oblastiach aktívneho

²⁴⁵ UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER.: *Communication report*. 17 November 2016, SAU 6/2016

²⁴⁶ INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS.: *Bearing the Brunt of War in Yemen: International Law Violations and their Impact on the Civilian Population*. 2018. s. 26

²⁴⁷ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL.: *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. 26 January 2016. S/2016/73. s. 46

konfliktu. Od začiatku krízy pridali k humanitárnej záťaži nielen obmedzenia v oblasti dovozu humanitárnych prostriedkov ale ja škody napáchané leteckými náletmi koalície.²⁴⁸ Strany v konflikte jasne využívali hladovanie ako vojnovú zbraň tým, že bránili alebo blokovali humanitárne dodávky a súčasne pokračovali v praktikách, ktoré obmedzovali schopnosť civilistov voľne sa pohybovať medzi rôznymi časťami krajiny.

Ako už bolo spomenuté, v rámci riešenia ozbrojeného konfliktu, akcie OSN v Jemene dodnes určuje rezolúcia BR OSN 2216, ktorá podľa viacerých autorov, nie je dostačujúcim rámcom pre riešenie problematiky. Táto rezolúcia podporuje vznik koalície, potvrdzuje postavenie prezidenta Hádího a žiada povstaleckú skupinu aby stiahla svoje sily. Ďalej vyhlasuje zbrojné embargo na Jemen, čo v konečnom dôsledku Saudská Arábia využíva ako základ zavedenia humanitárnej blokády. Toto Rozhodnutie BR OSN malo pôvodne slúžiť ako základ riešenia celej vzniknutej situácie ale pod vplyvom nových udalostí nie je možné z nej ďalej vychádzať. Vzhľadom na to, že sily povstaleckej skupiny neustále rastú a ich kontrola sa rozširuje na ďalšie územia, je zjavné, že povstalecká skupina neprijala podmienky, ktoré táto rezolúcia stanovuje. Ďalším bodom, ktorý v súčasnosti nezodpovedá realite je fakt, že rezolúcia uznáva iba dve strany konfliktu, a to medzinárodne uznávanú vládu a povstaleckú skupinu. V skutočnosti však postupom času pribudli aj ďalší aktéri, ktorým by bolo vhodné venovať pozornosť, vo vzťahu k vytvoreniu aktuálneho rámca, ktorý by pomohol konflikt vyriešiť alebo aspoň zmierniť. Aby boli akékoľvek rokovania úspešné, musia sa na nich zúčastniť všetky jemenské strany konfliktu, čo by ale vyžadovalo ochotu pristúpiť na kompromis, a to momentálne absentuje. Ak by sa predsa len podarilo dosiahnuť konsenzus medzi stranami, za veľkú výhodu by bolo možné považovať zriadenie medzinárodného orgánu, ktorý by dohliadal a podporoval potenciálne predsavzatia všetkých strán konfliktu.

Hoci základom trvalého mieru musí byť snaha hlavne jemenských predstaviteľom, existuje veľmi veľa spôsobov ako môže medzinárodné spoločenstvo podporiť tento proces. V prvom rade, je dôležité, aby medzinárodní aktéri uznali, že snaha o vlastnú politickú a ekonomickú bezpečnosť nemôže disponovať väčším významom ako zachovanie mieru v Jemene. Koordinovaný prístup medzinárodného spoločenstva pri snahách o mierové riešenie je značne obmedzený, keďže ani jedna veľmoc nemôže jednostranne rozhodnúť o podmienkach mieru. Medzinárodné snahy o ukončenie vojny v Jemene nie sú jednotné aj

²⁴⁸ UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER.: *Communication report*. 17 November 2016, SAU 6/2016

z dôvodu, že každý jeden štát koná v určitej miere len v rámci vlastných záujmov. Predaj zbraní niektorými štátmi Saudskej Arábie aj v momentoch, keď ich využitie bolo spochybiteľné, výstižne reflektuje danú situáciu. V rámci BR OSN, vnútorné rozpory a nedostatok komunikačných kanálov s povstaleckou skupinou a ďalšími jemenskými kľúčovými aktérmi zabraňuje proaktívnejšiemu postoju akejkolvek pracovnej skupiny. Za úvahu stojí aj zapojenie členov GCC, ktorí disponujú pevnejšími väzbami na samotný štát a jeho aktérov. Ozbrojený konflikt v Jemene ostával navyše dlhé roky zabudnutý medzinárodným spoločenstvom. Vzhľadom na to, že novinári sú vystavený obmedzeniam, zadržiavaniu a útokom z oboch strán, je veľmi ťažké vyhnúť sa informačnej absencii. Pri riešení konfliktu je veľmi dôležité zvýšenie globálneho povedomia o situácii v Jemene.

Záver

Od roku 2015 zažil Jemen eskalujúci ozbrojený konflikt a komplexnú humanitárnu núdzovú situáciu. Pochopenie súčasného konfliktu v Jemene si vyžaduje pohľad na základné prvky jemenskej histórie. Pred súčasnou vojnou existovalo napätie medzi rôznymi kmeňovými skupinami, politickými stranami a v neposlednom rade, medzi obyvateľstvom severného a južného Jemenu. vojna v Jemene v sebe zahŕňa niekoľko konfliktov o politickú kontrolu medzi národnými, regionálnymi a medzinárodnými silami, vrátane konfliktu medzi legitímnu vládou a povstaleckou skupinou s kmeňovými a sektárskymi rozdielmi, ktoré ovplyvňujú dynamiku celého konfliktu. Táto kríza v sebe zahŕňala efektívne prevzatie mesta Saná povstaleckou skupinou, útek prezidenta Hádího do exilu a následné vyhlásenie vojny proti povstaleckej skupine. Na pozvanie legitímneho prezidenta v záujme pomôcť v boji proti povstaleckej skupine začala koalícia vedená Saudskou Arábiou vojenskú akciu v Jemene. Intervencia na pozvanie bola prijatá aj z hľadiska obáv Saudskej Arábie z rastúceho vzťahu medzi povstaleckou skupinou a Iránom. Práve aj z tohto dôvodu koalícia pod vedením Saudskej Arábie rýchlo zasiahla. Bojujúce strany a mediálne pokrytie do značnej miery celú situáciu skomplikovali, keď začali podporovať myšlienku zástupnej alebo náboženskej vojny. Podstata konfliktu ale aj naďalej zostáva zakorenená v konfrontácii medzi legitímnu autoritou a povstaleckou skupinou, ktorá zorganizovala prevrat.

Dôležitosť zahraničných aktérov a ich neprehľadné ciele a motívy vytvárajú zložitú povahu konfliktu aj z pohľadu klasifikácie konfliktu v rámci medzinárodného práva, ktorá vyvoláva diskusie. Je tomu tak najmä z dôvodu prebiehajúcich vzájomne sa prekrývajúcich nemedzinárodných ozbrojených konfliktov. Zapojenie tretích štátov však vplyv na klasifikáciu konfliktu nemá. V tomto kontexte je nutné poznamenať, že intervencia zahraničných štátov konflikt skomplikovala, ale nezapríčinila ho, pretože skutočné dôvody jeho vzniku sú zakorenené v historických udalostiach, ktoré formovali túto krajinu.

Je zrejmé, že dochádza k rozsiahlym a závažným porušeniam medzinárodného humanitárneho práva, ktoré možno pripísať všetkým stranám v konflikte. Mnohé z týchto porušení, vrátane priamych, nerozlišujúcich a neprimeraných útokov proti civilistom alebo civilným objektom, hladovania, odopierania prístupu k humanitárnej pomoci, mučenia a zlého zaobchádzania môžu predstavovať vojnové zločiny. Nezákonné útoky na civilistov a civilné objekty a činy, ktoré bránia humanitárnym zásielkam môžu ďalej porušovať právo

na život, potraviny, bývanie a zdravie. Svojvoľné zatknutia tiež predstavujú porušenie záväzkov v oblasti ľudských práv.

Humanitárna kríza v Jemene disponuje širokým spektrom aktérov, od národných a miestnych orgánov po mimovládne a medzinárodné organizácie. Títo aktéri zaviedli množstvo prekážok v prístupe k humanitárnej pomoci, vrátane byrokratických prekážok, pokusov o ovplyvňovanie humanitárnych operácií a bezpečnostných obmedzení. Kvôli jeho mnohým zložitým a vzájomne prepojeným vrstiev, neexistuje jednoduché riešenie súčasnej krízy v Jemene.

Zoznam použitej literatúry

Knihy/monografie:

- [1] ECKSTEIN, H. *Internal War: Problems and Approaches*. In. New York: Free Press of Glencoe, 1964. 339 s. ISBN 978-0313224515
- [2] EGEL, D. et al. *Building an Enduring Peace in Yemen: Lessons from Five Years of RAND Research*. [online]. In. RAND Corporation. Santa Monica: Calif, 2021. 47 s. ISBN 101-9774-0649-1.
- [3] HENCKAERTS, J.M. – DOSWALD-BECK, L. *Customary International Humanitarian Law*. In. International Committee of the Red Cross. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 689 s. ISBN 978-0-521-80899-6.
- [4] MANDEL, R. *Global Security Upheaval: Armed Nonstate Groups Usurping State Stability Functions*. In. Stanford: Stanford University Press, 2013. 304 s. ISBN 9780804784979.
- [5] MELZER, N. - KUSTER, E. *International humanitarian law: A Comprehensive Introduction*. In. Genève: International Committee of the Red Cross, 2016. 335 s. ISBN 9782940396467.
- [6] SCHINDLER, D. *The Different Types of Armed Conflicts According to the Geneva Conventions and Protocols*. In. Académie de Droit International de la Ha: Collected courses, 163, 1979. 445 s. ISBN 978-90-28-60930-3.
- [7] VRŠANSKÝ, P. – VALUCH, J. a kol. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná časť*. In. Eurokódex, 2012. 413 s. ISBN 9788089447718.
- [8] ZAMIR, N. *Classification of Conflicts in International Humanitarian Law: The Legal Impact of Foreign Intervention in Civil Wars*. In. City University of Hong Kong: School of Law, 2017. 288 s. ISBN 978-1-78536-789-2.

Dokumenty OSN:

- [1] UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER. *Communication report*. 17 November 2016, SAU 6/2016. [online]. 2016. Dostupné na internete: <<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=22818>>
- [2] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Resolution 2140 (2014)*. 2014, S/RES/2140
- [3] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Resolution 2216 (2015)*. 2015, S/RES/2216
- [4] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Resolution 2417 (2018)*. 2018, S/RES/2417
- [5] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Resolution 2451(2018)*. 2018. S/RES/2451
- [6] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014)*. [online]. 2016. S/2016/73. [cit. 2021-11-2]. Dostupné na internete: <<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1600299.pdf>>
- [7] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Letter dated 27 January 2017 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council -*

- Final report of the Panel of Experts on Yemen*. [online]. 2017. S/2017/81. [cit. 2021-11-12]. Dostupné na internete: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1700601_0.pdf>
- [8] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Letter dated 26 January 2018 from the Panel of Experts on Yemen mandated by Security Council resolution 2342 (2017) addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. [online]. 2018. S/2018/594. [cit. 2021-09-08]. Dostupné na internete: <<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1800513.pdf>>
- [9] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. [online]. 2019. S/2019/83*. [cit. 2022-01-04]. Dostupné na internete: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/S_2019_83_E.pdf>
- [10] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. [online]. 2020. S/2020/70. [cit. 2021-10-09]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ntxk>>
- [11] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council - Final report of the Panel of Experts on Yemen*. [online]. 2021. S/2021/79*. [cit. 2022-01-02]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ntxk>>
- [12] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Identical letters dated 26 March 2015 from the Permanent Representative of Qatar to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council*. [online]. 2015. S/2015/217. [cit. 2021-12-02]. Dostupné na internete: <<https://digitallibrary.un.org/record/79082>>

Medzinárodné zmluvy a iné medzinárodné inštrumenty:

- [1] Dodatkový protokol k Ženevským konvenciám z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter
- [2] Dodatkový protokol k Ženevským konvenciám z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov
- [3] Charta Organizácie Spojených národov
- [4] Rímsky štatút medzinárodného trestného súdu, 1998
- [5] Spoločný článok 3 k Ženevským dohovorom
- [6] Ústava Jemenskej republiky
- [7] Viedenský dohovor o zmluvnom práve, 1969
- [8] Ženevský dohovor II o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori, 1949
- [9] Ženevský dohovor III o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami, 1949
- [10] Ženevský dohovor IV o ochrane civilných osôb počas vojny, 1949

Medzinárodná súdna prax:

- [1] ICTY, *The Prosecutor v. Dusko Tadić*. IT-94-1-AR72, Appeals Chamber, Decision, [online]. 1995. [cit.2022-01-16]. Dostupné na internete: <<https://iow.eui.eu/wp-content/uploads/sites/28/2016/04/HR-02-dAspremont-Tadic-Case.pdf>>
- [2] Komentár Medzinárodného výboru Červeného kríža. *Spoločný článok 3 k Ženevským konvenciám/Comentary on the first Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field*, 1949. [online].

2016. [cit. 2021-01-11]. Dostupné na internete: <<https://ihl-databases.icrc.org/ihl/full/GCI-commentaryArt3>>
- [3] Komentár Medzinárodného výboru Červeného kríža. *Ženevský dohovor I, článok 1/Convention (I) for the the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, 1949 – Commentary of 2016, Article 1: Respect fot the Convention*. [online]. 2016. [cit. 2022-01-10]. Dostupné na internete: <<https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Comment.xsp?action=openDocument&documentId=72239588AFA66200C1257F7D00367DBD>>
- [4] Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I. C. J. Reports 2004. [online]. 2014. Dostupné na internete: <<https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/131/131-20040709-ADV-01-00-EN.pdf>>

Odborné články a časopisy:

- [1] ARIMATSU, L. – CHOUDHURY, M. *The Legal Classification of the Armed Conflicts in Syria, Yemen and Libya*. [online]. In London: Chatham House. 2014. 43 s. [cit. 2021-05-11]. Dostupné na internete: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/home/chatham/public_html/sites/default/files/20140300ClassificationConflictsArimatsuChoudhury1.pdf>
- [2] ARRAF, s. *The War Report 2017: The armed conflict in Yemen: A complicated mosaic*. [online]. In. Geneva Academy: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights. 2017. 10 s. [cit.2021-03-08]. Dostupné na internete: <<https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/The%20Armed%20Conflict%20in%20Yemen.pdf>>
- [3] BLUMBERG, F. *Policy report – October 2019: The Yemen War: Actors, Interests, and the Prospects of Negotiations*. [online]. In. Konrad Adenauer Stiftung. Berlin: Regional Programme Gulf States, 2019. 14 s. [cit. 2021-04-11]. Dostupné na internete: <<https://www.kas.de/documents/286298/0/The+Yemen+War.pdf/8059274b-c1cd-ae8d-1aa7-28619e6fd8a3?version=1.0&t=1571042896980>>
- [4] BREHONY, N. *War in Yemen: No end in sight as the state disintegrates*. [online]. In. Asian Affairs, vol. 53, no. 3, 2020. 510-527 s. ISSN 1477-1500. [cit. 2021-09-11]. Dostupné na internete: <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03068374.2020.1812263?needAccess=true>>
- [5] CERIOLI, L.G. *Roles and International Behaviour: Saudi–Iranian Rivalry in Bahrain’s and Yemen’s Arab Spring*. [online]. In. Institute of International Relations: Contexto Internacional, vol. 40, no. 2, 2018. 295-317 s. ISSN 1982-0240. cit. [2021-10-11]. Dostupné na internete: <<https://www.scielo.br/j/cint/a/P49xWSxydx3y5RvpZBQQm6B/?format=pdf&lang=en>>
- [6] FOX, A.C. *Strategic Relationship, Risk, and Proxy War*. [online]. In. Henley-Putnam School of Strategic Security: The Journal of Strategic Security, vol. 14, no. 2, 2021. 1-24 s. ISSN 1944-0472. [cit. 2021-12-02]. Dostupné na internete: <<https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1879&context=jss>>
- [7] GHASEMZADEH, M.T. – HEIDARPOR, M. *The Investigation of Yemen Crisis from the Perspective of International Law and the Actions of Iran and Saudi Arabia*. In. Islamic Azad University: International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding, vol. 6, no. 2, 2019. 689-699 s. ISSN 2364-5369.

- [8] HUDEC, J. *Čo sa deje v Jemene?*. [online]. In. Časopis svet a my. Bratislava: Tlačový odbor MZVEZ SR. 2020. 18-20 s. ISSN 1339-911X. [cit.2020-06-11]. Dostupné na internete: <<https://www.mzv.sk/documents/10182/2612047/200217+Svet+a+my+casopis.pdf/390c002d-d0b8-4a30-b9d2-b94ff4296050>>
- [9] JOHNSEN, G.D. *Seven Yemens: How Yemen Fractured and Collapsed, and What Comes Next*. [online]. In: Washington: The Arab Gulf States Institute in Washington, 2021. no. 4, 26 s. [cit.2020-04-16]. Dostupné na internete: <https://agsiw.org/wp-content/uploads/2021/10/Johnsen_Yemen_ONLINE.pdf>
- [10] JUNEAU, T. *Yemen and the Arab Spring: Elite Struggles, State Collapse and Regional Security*. In: Foreign Policy Research Institute: Orbis, 2013. s. 408-423. ISSN 0030-4387.
- [11] KARAKIR, I. *Ongoing conflict in Yemen: A proxy war?*. [online]. In. TESAM akademi Dergisi: Turkish Journal of TESAM Academy. 2018. roč. 5, č. 1, 121-149 s. [cit. 2021-08-20]. ISSN 2148-2462. Dostupné na internete: <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/528413>>
- [12] KOZÁK, J. *Postavenie povstaleckého hnutia vo svete udalostí Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie v r. 1917*. [online]. In. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Zborník príspevkov z x. ročníka študentského sympózia medzinárodného a európskeho práva, roč. 1, 2017. 193 s. ISBN 978-80-8152-517-9. [cit. 2021-07-06]. Dostupné na internete: <https://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_56.pdf>
- [13] KROFT, L. *Yemen's Houthis and the Terrorist Designation System*. [online]. In. The Hauge: International Centre for Counter-Terrorism, Policy Brief, 2021. 24 s. ISSN 2468-0486. [cit. 2022-01-11]. Dostupné na internete: <<https://icct.nl/app/uploads/2021/06/Houthi-Terrorist-Designation-Policy-Brief.pdf>>
- [14] MCDONNELL, A. – BURBRIDGE, H. – SALLOUM, Y. Z. *Addressing Jihadi-Salafism in Yemen*. [online]. In Washington, DC: International Center for Religion & Diplomacy, 2017. 38 s. [cit. 2021.12-03]. Dostupné na internete: <<https://icrd.org/wp-content/uploads/2017/11/ICRD-Report-Addressing-Jihadi-Salafism-in-Yemen-Final-Copy.pdf>>
- [15] PAULUS, A. – VASHAKMADZE, M. *Asymmetrical war and the notion of armed conflict – a tentative conceptualization*. [online]. In. International Review of the Red Cross: Cambridge University Press. 2009. vol. 91, no. 873. 95-125 s. ISSN 18163831. [cit. 2021-11-07]. Dostupné na internete: <<https://www.corteidh.or.cr/tablas/R23029.pdf>>
- [16] PETERS, A. – MARXSEN, CH. et al. *Self-defence against non-state actors: impulses from the max planck dialogues on the law of peace and war*. [online]. In. Max Planck Institute for comparative public law and international law: MPIL Research Paper, no. 2017-07, 85 s. ISSN 2702-9360. [cit. 2022-03-23]. Dostupné na internete: <<https://lnk.sk/ono3>>
- [17] PYTELOVÁ, K. *Špecifika postavenia štátu ako subjektu medzinárodného práva*. [online]. In. EKONÓM: Journal of International Relations, vol. 10, nom. 4, 2012. 109-118 s. ISSN 1336-1562. [cit. 2022-01-11]. Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2012/4/mv_2012_4_109-118_pytelova_d.pdf>
- [18] QUARESHI, W.A. *The Crisis in Yemen: Armed Conflict and International Law*. [online]. In. UNC School of Law: North Carolina Journal of International Law, vol. 45, no. 1, 2020. 228-265 s. ISSN 0743-1759. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na

- internete:
<<https://scholarship.law.unc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2073&context=ncilj>>
- [19] QURESHI, W.A. *The Crisis in Yemen: Armed Conflict and International Law*. [online]. In UNC School of Law: North Carolina Journal of International Law. vol. 45, no. 1. 2020. 228-265 s. ISSN 0743-1759. [cit.2022-02-20]. Dostupné na internete:
<<https://scholarship.law.unc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2073&context=ncilj>>
- [20] TZIMAS, T. *Legal Evaluation of the Saudi-Led Intervention in Yemen: Consensual Intervention in Cases of Contested Authority and Fragmented States*. [online]. In. Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht: Heidelberg Journal of International Law, vol. 8, no. 1. 2018. 147-187 s. ISSN 0044-2348. [cit. 2022-01-21]. Dostupné na internete:
<https://www.zaoerv.de/78_2018/78_2018_1_a_147_187.pdf>
- [21] UNITED STATES. *Guide to the Analysis of Insurgency 2012*. In. Central Intelligence Agency. [online]. 2012. 29 s. [cit. 2021-12-01]. Dostupné na internete:
<<https://www.hsdl.org/?abstract&did=713599>>
- [22] VITÉ, S. *Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations*. [online]. In. International Review of the Red Cross: Cambridge University press. 2009. vol. 91, no. 873. 69-94 s. ISSN 18163831. [cit.2022-02-20]. Dostupné na internete:
<<https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/irrc-873-vite.pdf>>

Internetové zdroje:

- [1] ALHARIRI, W. – MOOREHEAD, A. U.N.: *Panel of Experts Finds “Widespread Violations” of International Law in Yemen*. [online]. 2017. [cit. 2022-06-03]. Dostupné na internete: <<https://www.justsecurity.org/38225/u-n-panel-experts-finds-widespread-violations-international-law-yemen/>>
- [2] ALSHUWAITER, M.: *President Hadi and the future of legitimacy in Yemen*. [online]. 2020. [cit. 2021-08-11]. Dostupné na internete: <<https://www.mei.edu/publications/president-hadi-and-future-legitimacy-yemen>>
- [3] AMNESTY INTERNATIONAL. *Court ruling over UK arms sales to Saudi Arabia a ‘deadly blow’ to Yemeni civilians*. [online]. 2017. [cit. 2022-01-20]. Dostupné na internete: <<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/07/court-ruling-over-uk-arms-sales-to-saudi-arabia-a-deadly-blow-to-yemeni-civilians/>>
- [4] APRAKU, D.: *The legal classification of the armed conflict in Yemen*. [online]. 2019. [cit. 2021-11-23]. Dostupné na internete: <<https://www.grin.com/document/498656>>
- [5] BARON, A. – AL-HAMDANI, R. The „Proxy War“ Prism on Yemen. [online]. 2019. [cit. 2022-01-21]. Dostupné na internete: <<https://www.newamerica.org/international-security/reports/the-proxy-war-prism-on-yemen/>>
- [6] BARON, A. *Mapping Yemen*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-09]. Dostupné na internete: <[https://ecfr.eu/archive/page/-/Mapping_Yemen_\(1\).pdf](https://ecfr.eu/archive/page/-/Mapping_Yemen_(1).pdf)>
- [7] BBC NEWS. *Yemen war: Joe Biden ends support for operations in foreign policy reset*. [online]. 2021. [cit. 2022-02-23]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-55941588>>
- [8] BENOWITZ, B. – CECCANESE, A. *How the U.N. Can Help Prevent the Spread of Proxy Conflicts*. [online]. 2020. [cit. 2022-01-23]. Dostupné na internete: <<https://www.justsecurity.org/70369/how-the-u-n-can-help-prevent-the-spread-of-proxy-conflicts/>>

- [9] BIRHANE, F.T. *Yemen, Humanitarian Impact of the Conflict*. [online]. 2022. [cit. 2022-03-11]. Dostupné na internete: <<https://casebook.icrc.org/case-study/yemen-humanitarian-impact-conflict>>
- [10] BOLEY, J. – EVANS, K. et al. *A Conflict Overlooked: Yemen in Crisis*. [online]. 2017. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na internete: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/1540_0.pdf>
- [11] BRITANNICA ENCYCLOPAEDIA. *Yemen Uprising of 2011-12*. [online]. 2022. [cit. 2021-11-09]. Dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/event/Yemen-Uprising-of-2011-2012>>
HUMAN RIGHTS LEAGUE. *Jemenská republika: Bezpečnostná, politická, a humanitárna situácia*. [online]. 2018. [cit. 2021-06-10]. Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/102-COI_YEMEN.pdf>
- [12] BROWMAN, B. – EL-TAYYAB, H. *The Saudi Blockade of Yemen: Frequently Asked Questions*. [online]. 2021. [cit. 2022-03-14]. Dostupné na internete: <<https://www.fcnl.org/updates/2021-05/saudi-blockade-yemen-frequently-asked-questions>>
- [13] CAIRO INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS STUDIES. *Violations against civilians, including journalists, human rights defenders and academics in Yemen*. [online]. 2021. [cit. 2022-02-22]. Dostupné na internete: <<https://cihrs.org/violations-against-civilians-including-journalists-human-rights-defenders-and-academics-in-yemen/?lang=en#pdf>>
- [14] CAMBRIDGE DICTIONARY. *De facto*. [online]. 2022. [cit. 2022-01-11]. Dostupné na internete: <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/de-facto>>
- [15] CAMBRIDGE DICTIONARY. *De jure*. [online]. 2020. [cit. 2020-02-11]. Dostupné na internete: <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/de-jure>>
- [16] CLARKE, G. *'Catastrophic' humanitarian blockade in Yemen putting millions at risk, UN warns*. [online]. 2017. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na internete: <<https://news.un.org/en/story/2017/11/570122-catastrophic-humanitarian-blockade-yemen-putting-millions-risk-un-warns>>
- [17] CORDESMAN, A.H.: *The War in Yemen: Hard Choices in a Hard War*. [online]. 2017. [cit. 2021-07-16]. Dostupné na internete: <http://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/170509_Yemen_Hard_Choices_Hard_War.pdf?Hv3JAIjcvSh5eBGPB44sP4r4lCn1kJyG>
- [18] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Council adopts conclusions on Yemen*. [online]. 2017. [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/04/03/fac-conclusions-yemen/>>
- [19] DANDAN, S.B.S. *On Proxy War*. [online]. 2022. [cit. 2021-08-13]. Dostupné na internete: <<https://dpsa.dk/papers/On%20Proxy%20War.pdf>>
- [20] DEEKS, A. *International Legal Justification for the Yemen Intervention: Blink and Miss It*. [online]. 2015[cit. 2022-04-03]. Dostupné na internete: <<https://www.lawfareblog.com/international-legal-justification-yemen-intervention-blink-and-miss-it>>
- [21] ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA: *Muslim Brotherhood*. [online]. 2022. [cit. 2022-01-12]. Dostupné na internete: <<https://www.britannica.com/topic/Muslim-Brotherhood>>
- [22] HAQUE, A.A. *The United Nations Charter at 75: Between Force and Self-Defense — Part One*. [online]. 2020. [cit. 2021-09-15]. Dostupné na internete:

- <<https://www.justsecurity.org/70985/the-united-nations-charter-at-75-between-force-and-self-defense-part-one/>>
- [23] HUMAN RIGHTS WATCH. *Q & A on The Conflict in Yemen and International Law*. [online]. 2015. [cit. 2021-09-26]. Dostupné na internete: <<https://www.hrw.org/news/2015/04/06/q-conflict-yemen-and-international-law>>
- [24] HUMAN RIGHTS WATCH. *Yemen: Coalition Blockade Imperils Civilians. UN Should Sanction Senior Saudi Leaders*. [online]. 2017. [cit. 2022-03-12]. Dostupné na internete: <<https://www.hrw.org/news/2017/12/07/yemen-coalition-blockade-imperils-civilians>>
- [25] CHATHAM HOUSE. *Yemen: Key Players and Prospects for Peace*. [online]. 2015. [cit. 2021-09-11]. Dostupné na internete: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/events/2015-11-07-yemen-key-players-prospects-peace-meeting-summary_4.pdf>
- [26] INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS. *Bearing the Brunt of War in Yemen: International Law Violations and their Impact on the Civilian Population*. [online]. 2018. [cit. 2022-01-27]. Dostupné na internete: <<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/09/Yemen-War-impact-on-populations-Advocacy-Analysis-Brief-2018-ENG.pdf>>
- [27] INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Civilians protected under international humanitarian law*. [online]. 2010. [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/en/doc/war-and-law/protected-persons/civilians/overview-civilians-protected.htm>>
- [28] INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Opinion Paper: How is the Term "Armed Conflict" Defined in International Humanitarian Law?*. [online]. 2008. [cit. 2021-05-06]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/opinion-paper-armed-conflict.pdf>>
- [29] INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *What is IHL?*. [online]. 2017. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na internete: <<https://www.icrc.org/en/document/what-ihl>>
- [30] *International Law Violations and their Impact on the Civilian Population*. [online]. 2018. [cit. 2022-02-27]. Dostupné na internete: <<https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/09/Yemen-War-impact-on-populations-Advocacy-Analysis-Brief-2018-ENG.pdf>>
- [31] JOHNSON, G.D. *Foreign Actors in Yemen: The History, the politics and the future*. [online]. 2021. [cit. 2022-01-20]. Dostupné na internete: <https://sanaacenter.org/files/The_History_the_Politics_and_the_Future_en.pdf>
- [32] JOHNSON, G.D. *Trump and counterterrorism in Yemen: the first two years*. [online]. 2019. [cit. 2022-04-24]. Dostupné na internete: <https://sanaacenter.org/files/Trump_and_Counterterrorism_in_Yemen.pdf>
- [33] JONGBERG, K. *The conflict in Yemen: latest developments*. [online]. 2016. [cit. 2021-04-27]. Dostupné na internete: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/570473/EXPO_IDA\(2016\)570473_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/570473/EXPO_IDA(2016)570473_EN.pdf)>
- [34] KATZ, M.N. *Russia is friendly with the Houthis in Yemen. But it's complicated*. [online]. 2021. [cit. 2022-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/russia-is-friendly-with-the-houthis-in-yemen-but-its-complicated/>>
- [35] LAFORGIA, M. – WONG, E. *War Crime Risk Grows for U.S. Over Saudi Strikes in Yemen*. [online]. 2020. [cit. 2021-05-07]. Dostupné na internete:

- <<https://www.nytimes.com/2020/09/14/us/politics/us-war-crimes-yemen-saudi-arabia.html>>
- [36] MAKTARY, S. – SMITH, K. *Pathways for Peace & Stability in Yemen*. [online]. 2017. [cit. 2021-11-08]. Dostupné na internete: <<https://www.sfcg.org/wp-content/uploads/2017/06/Pathways-for-Peace-Stability-in-Yemen.pdf>>
- [37] MANEA, E. *Yemen, the tribe and the state*. [online]. 1996. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na internete: <<https://static1.squarespace.com/static/5eb18d627d53aa0e85b60c65/t/5ee37efc06d9dd2c2d859307/1591967486676/Manea-Elham-M.-1995.pdf>>
- [38] MONTGOMERY, A. *A Timeline of the Yemen Crisis, from the 1990s to the Present*. [online]. 2021. [cit. 2021-09-12]. Dostupné na internete: <<https://arabcenterdc.org/resource/a-timeline-of-the-yemen-crisis-from-the-1990s-to-the-present/>>
- [39] MWATANA FOR HUMAN RIGHTS.: *Withering Life: The Human Rights Situation in Yemen 2018*. [online]. 2018. [cit. 2022-23-03]. Dostupné na internete: <<https://mwatana.org/wp-content/uploads/2019/07/Withering-Life-2.pdf>>
- [40] NEWS WIRES.: *US to revoke terror designation for Yemen's Houthi rebels*. [online]. 2017. [cit. 2022-01-23]. Dostupné na internete: <<https://www.france24.com/en/middle-east/20210212-us-to-revoke-terror-designation-for-yemen-s-houthi-rebels>>
- [41] OLAZÁBAL, I.D. – HAMAD, L. *Russia's Multidimensional Approach to the Yemen War*. [online]. 2019. [cit. 2022-03-24]. Dostupné na internete: <<https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/russias-multidimensional-approach-yemen-war-24697>>
- [42] RONDEAX, C. – STERMAN, D. *Twenty-first century Proxy Warfare: Confronting Strategic Innovation in a Multipolar World Since the 2011 NATO Intervention*. [online]. 2019. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na internete: <https://d1y8sb8igg2f8e.cloudfront.net/documents/Twenty-First_Century_Proxy_Warfare_Final.pdf>
- [43] SALISBURY, P. *Yemen and the Saudi-Iranian „Cold War“*. [online]. 2015. [cit. 2021-11-23]. Dostupné na internete: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/field/field_document/20150218_YemenIranSaudi.pdf>
- [44] SAMI, M. *The civil War in Yemen: Understanding the Actors*. [online]. 2019. [cit. 2022-01-12]. Dostupné na internete: <<https://www.bic-rhr.com/sites/default/files/inline-files/CHAPTER%203%20The%20Civil%20War%20in%20Yemen%20Understanding%20the%20Actors.pdf>>
- [45] SAUDI PRESS AGENCY. *JIAT Official Spokesman Holds Press Conference 4*. [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na internete: <<https://www.spa.gov.sa/viewstory.php?lang=en&newsid=1933922>>
- [46] SAUDI PRESS AGENCY. *Joint Incidents Assessment Team (JIAT) on Yemen Responds to Claims on Coalition Forces' Violations in Decisive Storm Operations*. [online]. 2016. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na internete: <<https://www.spa.gov.sa/1524799>>
- [47] SELVIK, K. *War in Yemen: the view from Iran*. [online]. 2015. [cit. 2021-09-11]. Dostupné na internete: <<https://www.files.ethz.ch/isn/194322/3aa838bcc38767deb0af8f2125e20f36.pdf>>

- [48] SEREBROV, S. *Yemen Crisis: Causes, Threats and Resolution Scenarios*. [online]. 2017. [cit. 2022-01-12]. Dostupné na internete: <<https://russiancouncil.ru/papers/Yemen-Policybrief14-en.pdf>>
- [49] SHARP, J.M. *Yemen: Civil War and Regional Intervention*. [online]. 2021. [cit. 2022-02-19]. Dostupné na internete: <<https://sgp.fas.org/crs/mideast/R43960.pdf>>
- [50] SHELINE, A.R. – RIEDEL, B. *Biden's broken promise on Yemen*. [online]. 2021. [cit. 2022-01-23]. Dostupné na internete: <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/16/bidens-broken-promise-on-yemen/>>
- [51] SMOUT, A. *Britain says it can restart Saudi Arabia arms export licences*. [online]. 2020. [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <<https://www.reuters.com/article/us-saudi-britain/britain-says-it-can-restart-saudi-arabia-arms-export-licences-idUSKBN2481OH>>
- [52] THE ARAB WEEKLY: *Arab League calls for designation of Yemen's Houthis as 'terrorist' group*. [online]. 2022. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na internete: <<https://the arabweekly.com/arab-league>>
- [53] THE GUARDIAN. *Saudi-led coalition admits to bombing Yemen funeral*. [online]. 2016. [cit. 2021-05-15]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2016/oct/15/saudi-led-coalition-admits-to-bombing-yemen-funeral>>
- [54] TOMEČKOVÁ, L. 2015. *Současná bezpečnostní situace v Jemenu*. [online]. In: Asociace pro mezinárodní otázky. 2015. p. 20. [cit. 2021-05-07]. Dostupné na internete: <<https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-Soucasna-bezpecnostni-situace-v-Jemenu-UNSC.pdf>>
- [55] TRANSFELD, M. *Iran's Small Hand in Yemen*. [online]. 2017. [cit. 2021-10-09]. Dostupné na internete: <<https://carnegieendowment.org/sada/67988>>
- [56] UNITED NATIONS HUMANI RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMICCIONER.: *Bachelet urges States with the power and influence to end starvation, killing of civilians in Yemen*. [online]. 2018. [cit. 2022-04-01]. Dostupné na internete: <<https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23855&LangID=E>>
- [57] UNITED NATIONS POLITICAL AND PEACEBUILDING AFFAIRS.: *Special Envoy Yemen*. [online]. 2012. [cit. 2022-03-12]. Dostupné na internete: <<https://dppa.un.org/en/mission/special-envoy-yemen>>
- [58] UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. *Security Council Press Statement in Terrorist Attacks in United Arab Emirates*. 2022. [online]. [cit. 2021-09-12]. Dostupné na internete: <<https://www.un.org/press/en/2022/sc14771.doc.htm>>-calls-designation-yemens-houthis-terrorist-group>
- [59] UNITED NATIONS VERIFICATION & INSPECTION MECHANISM FOR YEMEN. *Home*. [online]. 2022. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na internete: <<https://www.vimye.org/>>
- [60] UNITED NATIONS.: *The United Nations in Yemen*. [online]. 2022. [cit. 2022-03-24]. Dostupné na internete: <<https://yemen.un.org/en/about/about-the-un>>
- [61] WEINBERG, D.A.: *Understanding 'Operation Renewal of Hope' in Yemen*. [online]. 2020. [cit. 2022-02-23]. Dostupné na internete: <<https://english.alarabiya.net/perspective/analysis/2015/04/22/Understanding-the-Saudi-led-Operation-Restore-Hope-in-Yemen>>
- [62] WINTOUR, P. *Yemen civil war: the conflict explained*. [online]. 2019. [cit. 2022-02-10]. Dostupné na internete:

<<https://www.theguardian.com/world/2019/jun/20/yemen-civil-war-the-conflict-explained>>

- [63] YAR, L. *Jemen: Najväčšia humanitárna kríza na svete*. [online]. 2017. [cit. 2022-02-13]. Dostupné na internete: <<https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/news/jemen-najvacsia-humanitarna-kriza-na-svete/>>